

Pengevirke

Tidsskrift for ny bankkultur Nr. 3 | 2022

Tema: **Mot fremtiden**

Lokal mat ♦ Sirkulærøkonomi ♦ Livskvalitet

 Cultura
Bank

Mot fremtiden ... hva trenger vi?

✍ JANNIKE ØSTERVOLD

Kanskje vi i fremtiden må nøye oss med færre materielle goder – reise litt mindre, kjøpe litt færre klesplagg, ta bedre vare på det vi har og verdsette kunsten å reparere. Men blir vi nødvendigvis mindre lykkelige av det? Hva skal til for å leve et godt liv?

Mental helse, like mye som dekking av våre materielle behov, er en forutsetning for å ha en god opplevelse av sitt eget liv. Wake Me Up tilbyr ungdom gratis videosamtaler med kvalifiserte veiledere, som hjelp til å finne sin egen vei og ta gode beslutninger.

Professor Ove Jakobsen skriver i sin artikkelserie om økologisk økonomi om filosofen og kunstneren Hundertwasser, som var med på å etablere et anti-akademi «Pintorarium» der målsetningen var å utvikle studentenes kreative evner gjennom å frigjøre seg fra samtidens dominerende tankegods og fremme en livsstil der man kunne leve i harmoni med naturen, dyrke maten økologisk og begrense ressursbruken.

Gullimunn i Trøndelag, som produserer lokalt

mel av gamle kornsorter til et regionalt marked, er et eksempel på den slags produksjon som Hundertwasser sikkert ville ha applaudert.

For å få ned ressursbruken må vi over til en mer sirkulær økonomi. Arne Øgaard har besøkt bruktbutikken Karusell i Moss, som har formidlet 16 tusen plagg til nye eiere siden de åpnet i september 2021. En annen representant for den fremvoksende sirkulærøkonomien er Parkdressen.as, som leier ut parkdresser til barnehagebarn – solide dresser, som kan brukes av flere barn i mange sesonger. For det er også et aspekt som er viktig for å dempe ressursbruken – at produsentene lager kvalitetsprodukter, som varer lenge. Et annet eksempel på en slik bedrift er møbelfabrikken Vestre.

Noe som særlig gir gjenklang hos meg er budskapet i Morten Albæks bok, som Arne Øgaard omtaler – om hvordan opplevelsen av å gjøre en meningsfull innsats er viktig for å ha krefter til å takle livets utfordringer. Det fikk meg til å kjenne på en stor takknemlighet for å få lov til å arbeide i Cultura Bank.

Cultura Bank driver sin virksomhet etter prinsippene for 'social banking'. Det innebærer for det første at utlånsformålene vurderes etter etiske kriterier, og for det andre åpenhet – innskyterne får vite hva pengene lånes ut til.

Cultura finansierer blant annet prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna.

Cultura Bank har en balanse på ca. 1,4 milliarder kroner. Det er 18 medarbeidere på kontoret i Oslo. Banken har kunder over hele landet. Cultura Bank er medlem av Global Alliance for Banking on Values.

Cultura Sparebank, Postboks 6800, St. Olavs plass, N-0130 Oslo
Besøksadresse: Holbergs gate 1, 0166 Oslo
Tlf. +47 22 99 51 99, cultura@cultura.no, www.cultura.no

PENGEVIRKE 3/2022

ISSN 1399-7734/

Online: ISSN 1901-2020

Utgis avCultura Bank
www.cultura.no**Redaksjon**Arne Øgaard (redaktør), aroegaa@online.no
Jannike Østervold, joe@cultura.no**Layout**

Martin Helbo – martinhelbo.com

Opplag

3 700

Bladet utgis 4 ganger i året.
Neste gang desember 2022.**Frist**Bidrag til neste utgave kan sendes til
Pengevirke senest 5. oktober 2022**Tema neste nummer**

Penger og økonomi

TrykkPapirutgaven av Pengevirke produseres
av Døving AS på svanemerket trykkeri i
Norge. Papiret er godkjent for Svanemer-
ket, EU-Ecolabel og det er både FSC-ser-
tifisert og PEFC-sertifisert samt ISO14001.
Trykkes i LED/UV-teknologi som er bedre
for miljøet og er energibesparende.**Forside**Kunstneren og arkitekten Hundertwasser
arbeidet for å fremme fred med naturen og
mellom mennesker. Se artikkel på side 27.Holdninger og synspunkter som kommer
til uttrykk i de enkelte artikler og innlegg
er forfatterne selv ansvarlige for. De er
dermed ikke nødvendigvis uttrykk for
redaksjonens synspunkter.

Bidrag til Pengevirke honoreres normalt ikke.

Abonnement på PengevirkePengevirke finnes både på papir og i
elektronisk utgave. Bestill Pengevirke i
elektronisk versjon på [www.cultura.no/](http://www.cultura.no/pengevirke/abonnement)
[pengevirke/abonnement](http://www.cultura.no/pengevirke/abonnement).For bestilling eller avbestilling
av papirutgaven, send e-post til
cultura@cultura.no.Frivillig abonnementsavgift kan innbetales
til konto 1254.01.00177 eller med VIPPS til
#531405 (Pengevirke).

Innhold

Lokal matkornproduksjon gir mangfold og særpreg	4
Brukt er best	6
Mot strømmen	8
Cultura Bank og forskningsprosjektet «Amazing Grazing»	10
La oss snakke åpent og positivt om mental helse	12
Smånytt	14
Å fotografere klimaendringer uten kamera	16
Fremtidens møbelfabrikk ligger allerede i Norge, i en liten skogsbygd nær svenskegrensen	18
Nytt fra Cultura Bank	20
Cultura Banks Økojakt 2022	22
Nytt fra CulturaFlokk	24
Redd Barna kjemper for barns rettigheter – hver dag	25
Parkdress for en sirkulær økonomi	26
Økonomer med fokus på miljø og samfunnsansvar: Friedensreich Hundertwasser	27
Aktuelle bøker	30
Kommentar: Alt kan skje!	34

Lokal matkornproduksjon gir mangfold og særpreg

✍ TORUNN HERNES BJERKEM, UTVIKLINGSLEDER I GULLIMUNN AS 📷 ELY NAVARRO

Det står brød i ovnen og sprer en himmelsk duft i kjøkkenet. Gleden sprudler i meg, og jeg kjenner meg nært lykkelig. Forrige runde med brød tok jeg ut for en halv time siden, og resultatet ble topp! Akkurat som jeg vil ha dem! Jeg laget i stand kveldsmat og ble sittende å tenke på alt som må lykkes før jeg kan få spise et så godt brød!

Melet er av Dala Landhvet; årgang 2021 fra Rølia. Mitt nye favorittmel! Inge og Cecilie fikk såkornet fra Jakob og Marit på Ner-Salberg, som satte av såkorn etter avlinga året før. 2020-årgangen fikk virkelig kjenne på den våte Trønder-høsten, og det ble vanskelig å bake med den årgangen, men åhhh så herlige vafler det ble! – og da vi laga

smørgraut med melet, slo den ut alle andre varianter på smakstesten!

Årgangen 2021 fra Rølia i Steinkjer har bare 190 i falltall (falltall er et mål på stivelsens kvalitet) og nådde ikke den vedtatte kvalitetsparameteren for matkorn på falltall over 200. Men hvorfor skulle dette kornet bli til dyrefôr?

GULLIMUNN

Gullimunn er en visjonær liten bedrift i Trøndelag, som produserer lokalt mel av gamle kornsorter til et regionalt marked. Bedriften har visjoner om å øke interessen og markedet for lokalt mel i Midt-Norge. Vi ønsket å finne ut hvordan vi kunne klare å tilfredsstille kundenes behov med lokalt mel. Det

startet på Innherred i 2015, men har nå aktivitet i store deler av fylket.

Infrastrukturen i fylket er først og fremst lagt opp til produksjon av fôrkorn og andre fôrvekster. Trøndelag ligger på breddegradene rundt 63-64 grader nord, og det er ikke helt unormalt at vekstsesongene både blir korte, kalde og våte. Risikoen er stor for at avlingen ikke vil tilfredsstille de krav som er satt til matkornkvalitet. Fôrkornproduksjon har derfor blitt en naturlig konsekvens. Men vi har lange og lyse sommernetter, som også setter preg på avlingene.

HVEM ER KUNDENE?

Helt siden den industrielle revolusjonen har bakeindustrien satt kriteriene for

hva som er god bakekvalitet. Kornforedlerne har ut fra disse perspektivene gjort en formidabel jobb og utviklet moderne hvete, som tilfredsstiller bakeindustrien. Moderne kornforedling er en stor suksesshistorie. Skjønt at dette skulle medføre at stadig flere reagerer med vondt i magen, eller alvorlige allergiske reaksjoner, var ikke hensikten.

Ett av foredlingsmålene har vært økt produksjonsvolum per dekar. Det er godt kjent at mineralinnholdet i kornet har blitt mindre parallelt med at volumet har økt, men dette har fått lite oppmerksomhet.

HELSEASPEKTET

For Gullimunn er kornets naturlige næringsinnhold viktig. Det skal helst være høyt, og tilgangen på næring skal optimeres gjennom teknikkene som brukes på kornet og melet. Mel som er mer skånsomt mot tarmen etterspørres nå av stadig flere.

Gullimunn selger ikke bare mel, men holder også kurs for å formidle den kompetansen som er nødvendig for å få det beste ut av produktene.

BÆREKRAFTPERSPEKTIVET

Stadig flere forbrukere er miljøbevisste, ansvarlige mennesker, som ønsker å gjøre en innsats. De setter pris på at kornet produseres økologisk og lokalt. Gullimunn har valgt en lokal profil og importerer ikke korn fra sørligere strøk. Dette betyr at det kan gå tomt for enkelte sorter før vi får tilgang på nye avlinger. Vi arbeider målrettet for å unngå dette, og rekrutterer stadig flere bønder, men kundene våre i hjem og håndverksbakerier er tilpasningsdyktige.

I en verden der klimaet er i endring kan vi ikke med enkelhet spå hva vi vil få mest bruk for framover. På vei inn i framtiden er det derfor en fordel å arbeide med et bredt mangfold.

GOURMETEN OG TERROIRTANKEGANGEN

Selv om det er tungtveiende argumenter for at det er rett både for jorda, miljøet og mennesket å handle lokalt og velge gamle kornsorter, er det ikke å forakte at smaken er nydelig. Gullimunn har helt siden etableringen i 2015 fokusert på de ulike smakskvalitetene. Metodene er inspirert av vinprodusen-

Torunn Hernes Bjerkem i åkeren

ter. Ulike årganger og ulike jordsmonn gir ulike resultat og ulike bruksområder, og vi arbeider for å finne de unike kvalitetene for kornet og de best egnede bruksområdene.

Den mest fantastiske oppdagelsen vi har gjort er at kornet med de laveste falltallene nesten uten unntak skårer høyest på smaksbarometeret. Falltall måler enzymaktivitet og forklistrings-evnen i melet. Lave falltall betyr høy enzymaktivitet og dårlig forklistringssevne, noe som gjør at stivelsen i stor grad er brutt ned når brødet når en kjerne-temperatur på rundt 70°C. Dermed vil brødet aldri bli ferdig stekt. Baker du med surdeig, reduseres imidlertid enzymaktiviteten, og du kan likevel lykkes med brødbaksten.

Skal du lage vafler, knekkebrød eller grøt, spiller falltallet ingen rolle. Tvert imot er den høye enzymaktiviteten en fordel for smaksutviklingen, og siden enzymene bryter ned stivelsen gir dette en naturlig sødme som kan redusere mengden av tilsatt sukker.

Det er en spennende effekt av kornproduksjonen så langt nord at vi får så store smaksutslag. Ett parti spelt trenger ikke smake likt et annet parti spelt, og bruksområdene vil variere.

Den svenske champagneeksperten Richard Juhlin, som er sagt å ha «verdens beste nese», fikk i 2019 og 2020 i oppdrag fra Gullimunn å smake på brød fra de ulike batchene fra årets avling og noen tidligere årganger som vi hadde på lager. Hans opplevelse av de spennende og differensierte smakene er mye av grunnen til at Gullimunn i dag har valgt å arbeide videre i retningen av lokale matspesialiteter.

Da Richard fikk servert det nystekte surdeigsbrødet med Fram vårhvete årgang 2017, luktet han lenge på det og smilet vokste fram på munnen hans. «Jordgubbsyoghurt, smak av vanilj... blommigt. Fantastisk spennende!» Han smakte litt mindre nyanser enn han luktet, men avsluttet: «Jag tänker på att gå över en solvarm åker – som man överhuvudtaget inte tänker på när man äter industribröd».

Dette kaller fram fantastiske minner, og jeg synes jeg kan kjenne slike «blommiga toner», litt fruktig med et snev av karamell i dette brødet som jeg sitter og koser meg med nå – min nåværende favoritt; Dala Landhveten fra Rølia, årgang 2021.

gullimunn.no

Brukt er best

✍ ARNE ØGAARD

Verden tåler ikke vårt høye forbruk. Råvarene strekker ikke til, produksjon og frakt forurensner, og vi har endt opp med et stort avfallsproblem.

Hvis vi først må kjøpe noe, bør vi kjøpe brukt der det er mulig. Et nytt initiativ i Moss er butikken Karusell, som har spesialisert seg på brukte barneklær, men den har også enkelte klær for voksne.

Lotte Haugen vokste opp i et miljøbevisst hjem, utdannet seg til sykepleier og fikk egne barn. Etter hvert oppdaget hun hvordan barneklærne begynte å hope seg opp på loftet. Dette ga impulsen til å starte butikken Karusell, som hun driver sammen med moren, Liv-Irene Aas. De hentet inspirasjon fra konseptet til Green Kids i Oslo, som selger brukte barne- og dameklær. Her leier kundene en stand til å selge sine egne klær. Leiekundene må selv fastsette priser og holde orden på varene. I Karusell koster det 250 kr uken for å leie en stand, men det gis rabatt hvis de leier i flere uker. I tillegg tar butikken 19 % av utsalgsprisen. Av dette siste beløpet må butikken betale moms. Mange brukthandlere opplever dette som urimelig da staten allerede har tatt inn avgifter på deres varer.

De fleste selgerne går i pluss. I de store luftige lokalene er det et rikt tilbud av klær, men noe lite tilbud for gutter 4 til 6 år. Skjønt kanskje er dette et godt tegn, smilte Lotte. Etter lang tids planlegging ble butikken åpnet i september 2021. Det var da mange håpet at koronabølgen var over, men det kom nye virusvarianter slik at det hele gikk litt tregt i starten. Etter hvert gikk salget over all forventning. Til nå har de solgt 16 000 plagg, som har innbragt over en million til selgerne.

Å drive bruktbbutikk er ingen spøk, både politiet og skattemyndighetene skal ha fullt innsyn. I Karusell har de fått god hjelp av det finske dataprogrammet Zellr. Her registreres kundene og plaggene, og så kjøres det ut prislapper med strekkoder. Prislappene må kundene selv feste på plaggene. Via en app har de som leier stand oversikt over salget sitt.

Denne butikken er et miljøinitiativ, og de fleste kundene er miljøbevisste mennesker. Det er god stemning i butikken, og det hjelper at det er åpnet en hyggelig park like ved. Blant unge miljøbevisste foreldre er det en økende interesse for brukte klær. De ønsker seg også slike klær som gaver for besteforeldre. For noen kan det være uvant å kjøpe brukte gaver, men også mange besteforeldre er engasjert i miljø og klima.

Lotte Haugen (t.h.) driver Karusell sammen med sin mor, Liv-Irene Aas (t.v.) Sammen har de sørget for at over 16 000 plagg har fått nye eiere. Foto: Fredrik Wilhelmsen

BRUKTBYEN MOSS

Lotte fortalte at flere av kundene er tilreisende, som kommer til Moss på grunn av det store utvalget av bruktbutikker. Karusell ligger rett under en stor Fretex butikk. Denne har bare et lite utvalg med barneklær. I en forretning er det bedre å holde et bredt utvalg i noen varegrupper enn å ha litt av alt. Det er godt samarbeid mellom de to butikkene, og Fretex henviser ofte kunder ned til Karusell. Rundt om i byen ligger

en rekke bruktbutikker. Noen kommer, og noen forsvinner, men en av de største er låven til Varna evangeliesenter, som ligger ute i Våler. Der har jeg skaffet meg både en seng og en stol. Selv tar jeg ofte turen innom Kambo og Sonsveien stasjon hvor jeg kan hente brukte bøker helt gratis.

Å GI BORT ER IKKE ALLTID DET BESTE

Mange tenker at det er en god ide å gi bort klær som ikke lenger passer eller som de er litt lei. Det er selvsagt fint for Fretex og andre som kan gi klær til trengende og skaffe inntekter til gode formål. Problemet er bare at de, loppemarkeder og andre får altfor mye. Framtiden i våre hender hadde for noen år siden en artikkel som viste hvordan en stor del av gaveklærne ble sendt til Øst-Europa, og at det som ikke ble solgt der ble solgt videre til Afrika. Lokale torghandler kunne kjøpe en sekk med ukjent innhold, og hvis de var heldige, kunne de selge klærne videre, og dermed fikk både de og kundene et bedre liv. Men overfloden av gaveklær ødelegger for den nødvendige utviklingen av afrikansk klesindustri. Dermed får de ikke utviklet sitt eget næringsliv. I dag er dette

også truet av billig kinesisk import. For ikke lenge siden ble verden sjokkert av store kleshauger i søramerikanske ørkenner. Det er en overflod av klær med dårlig kvalitet. Et viktig mottrekk kan være å kjøpe klær av god kvalitet. Klær som holder så lenge at de kan selges videre hvis de ikke lenger skulle passe.

IKKE ALT ER LIKE SIKKERT

Brukte klær kan selges på mange måter. En av dem er appen Tise. Det går som regel bra, men en dag jeg hadde på radioen hørte jeg om ei jente på 18 år som ville selge en kjole. Det endte med at hun mistet alle de 30 000 hun hadde på kontoen sin. Det samme har hendt andre som har prøvd å selge noe både på Tise og Finn. Det finnes svindlere som utgir seg for å være noen andre enn de er og lokker deg til å klikke på lenker som gir dem tilgang til din konto. Jeg klarte ikke å gjennomskue hvordan dette skjedde, men pengene var i hvert fall tapt. De digitale bedragerne blir stadig mer utspekulerte. I en slik situasjon setter jeg pris på at det finnes fysiske bruktbutikker.

Foto: Arne Øgaard

Mot strømmen

✍ ARNE ØGAARD 📷 PRIVAT

Folk følger pengene og samles i byene. Men maten dyrkes på landet, og skal noen orke å bo der, trengs det levende miljøer.

Rundt i bygdene står det mange tomme hus. Noe brukes i feriene, andre står og forfaller. Det er mye trist å se. Der andre så forfall, så Line Ramstad nye muligheter. I mange somre speidet hun etter floghavre i åkrene til såkorndyrkerne i Akershus. Interessen for de gamle husene i kulturlandskapet var imidlertid langt større enn for kornet.

Gjennom somrene i åkeren hadde hun sett seg ut flere forlatte hus i området hun vokste opp, men selv om et hus er aldri så forfallent, kan det være vanskelig å få kjøpt. Det sitter hardt i

å gi slipp på eiendom som har tilhørt slekta i lang tid, men etter tre år med tillitsbygging og forsiktig forhandling fikk Line og mannen Nick endelig kjøpe gården Hagenga.

Stedet ligger usjenert, vakkert og fredelig til på en høyde der elva Uåa gjør en sving. Uåa kommer fra norrønt og betyr fiskerik.

Jorda var forpaktet av naboen og drevet godt. Tidligere eier hadde også holdt skogen i hevd, men bolighuset hadde forfalt og vært utsatt for hærverk. Da Nick og Line overtok i 2020, krydde det av glasskår, mus og vepsebol, og standarden var langt under det som er vanlig å kalle oppussingsobjekt. I tillegg sto det et skjevt stabbur på tomta. Elektrisitet var ikke innlagt, heller

ikke vann eller kloakk. For Line og Nick var dette allikevel et godt utgangspunkt for videre liv.

14 ÅR I JUNGELN

Line vokste opp som odelsjente på en nybrottsgård i Nes på Romerike. Hun studerte antropologi, geografi og miljøfag ved NTNU før hun dro videre til Ås og utdannet seg til landskapsarkitekt. Etter fem år på arkitektkontoret Agraff i Trondheim dro hun til grensa mellom Thailand og Burma, som deltaker på et midlertidig arkitektprosjekt. Der ble hun raskt godt integrert, og sammen med fire lokale dagsarbeidere startet hun i 2009 organisasjonen Gyaw Gyaw (www.gyaw.org).

Med lokale materialer og byggeteknikker som utgangspunkt bygger de bærekraftig arkitektur for, og i samarbeid med, eksisterende skoler og andre som løfter utdanning i de små utilgjengelige Karenlandsbyene i fjellområdet på grensa.

I 2012 samarbeidet de med en lokal organisasjon, som jobber småskala med vanntilgang og strøm for de samme landsbyene. Her var amerikaneren Nicholas Charles Powers (Nick) involvert. Han har en master i internasjonal utvikling. I tillegg til erfaringene fra grensa har han jobbet som snekker, med gårdsdrift og skogbruk.

Line og Nick giftet seg i 2016, og i 2017 flyttet de til Norge. Line jobber fortsatt med Gyaw Gyaw, nå med base i Norge, og sammen bygger de opp eiendommen ved Uåa.

BYGNINGER OG TEKNISKE LØSNINGER

En strålende sommerdag blir jeg tatt imot av Nick. Mens Line steller i stand lunsj, viser han meg rundt. Både i huset og låven har de lagt betonggulv med vannbåren varme. Varmen får de fra en varmepumpe, som henter varme fra jorddypet. De har også boret etter drikkevann og fått hjelp fra NIBIO til å utvikle et naturlig infiltrasjonsanlegg for kloakken.

Alt av teknisk er samlet i et eget rom i låven. Rammen for låven er satt opp av tidligere eier med materialer han hentet fra egen skog. Den er nå avrettet og isolert med Hunton trefiber, og det gamle ytterpanelet er snudd og brukt på nytt. Panelet på innerveggene er fra et gammelt hus på Eidsvoll, og OSB platen er fra dansegulvet på SALT i Oslo. Nick har blitt ekspert på finn.no, og gjenbruk eller lokalt er et prinsipp som går igjen i det meste på gården.

I det største rommet har han innredet et snekkerverksted hvor han lager og reparerer møbler. I låven er det også et vaskerom og en bod, som har vært parets bolig gjennom vinteren. Vaskerommet har vært både kjøkken og bad, og med et godt system av kasser langs hyllekledde vegger har de 30 m² fungert som både hjem og hjemmekontor.

Bolighuset er en Akershusisk stue der den øverste delen av laftekassa er fra slutten av 1700-tallet, mens den nederste er ca. 100 år yngre. Huset ble også bygget om og fikk nye takstoler

på 50-tallet. Da Nick og Line overtok, var taket i dårlig forfatning, og grunnmuren var sammenrast. Ved hjelp av kranbil fikk de flyttet skjelettet over på en ny grunnmur. Veggene ble renset, avrettet og blåseisolert med Hunton trefiber, de fikk gammel takstein fra et hus på Jevnaker, og nytt panel fra et lokalt sagbruk ligger klart. Det hele så riktig fint ut da jeg ankom.

Mens Line viste meg bilder fra byggeprosessen og en liten video fra Gyaw Gyaw holdt Nick på med å feste kontakten til komfyren, som nettopp hadde ankommet. Kjøkkenet skal de lage i løpet av vinteren, men med vann, strøm og avløp på plass flytter de nå ut av låven og inn i huset.

MOTSTAND OG HJELP

Et godt forhold til naboene er en viktig del av dette prosjektet, og Nick og Line får ikke rost dem nok. «De bidrar gjerne, men vi tar det ikke for gitt og tilpasser oss alltid slik at det passer best for dem», sier Line. «Ellers gjør vi det aller meste selv. Det tar litt lenger tid, men hvis en ikke har penger, må en ha tid, og vi trives også veldig godt med dette».

Det lokale landbrukskontoret har derimot vært lite behjelpelige. Deres visjon er at det skal bli færre og større gårder. Lite hjelp har det også vært fra Hafslund, som styrer over strømmen.

I min barndom på 50-tallet hadde myndighetene en visjon om at det skulle bli elektrisk strøm i alle hus. Jeg bodde en gang på øya Rott ganske langt fra fastlandet, og selv der hadde folk fått strøm, og da kablene ble kuttet av en taretråler, ble skaden reparert. I dag har både strømproduksjon og fordeling blitt forretning. Hafslund forlangte nær en million for å levere strøm til Hagenga, men ved hjelp av naboene fant de en løsning til «bare» 400 000, men da står de selv ansvarlig for eventuelle skader.

Vi avsluttet besøket med et lite måltid på en av de to utespiseplassene og gikk en tur gjennom beite ned mot Uåa. Øverst blomstret hvitkløveren og lenger nede var det natureng.

Dette prosjektet hadde neppe latt seg gjøre uten et lån fra Cultura Bank. I utgangspunktet var det lite sikkerhet for banken å ta pant i. Men Cultura skiller seg ut ved å vurdere de enkelte kundene og deres ideer. Det er mange som ikke får lån, men gode råd om hvordan de kan styrke egenkapital og økonomien i prosjektene sine.

I dette tilfellet hadde Nick og Line både relevant utdanning, praktisk erfaring, realistiske planer og stålkontroll på egen økonomi, og Cultura ga dem derfor sjansen. Det er de evig takknemlige for.

Foto: Magnar Fjørtoft

Cultura Bank og forskningsprosjektet «Amazing Grazing»

✍ MARIA BJUNE OG HANNE TORJUSEN

Cultura Bank er en av mange samarbeidspartnere i forskningsprosjektet «Amazing Grazing – Sustainable food and fiber from Norwegian sheep rangeland grazing systems». Prosjektet ledes av Norsk Institutt for Bioøkonomi (Nibio) i nært samarbeid med Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet. De ca 30 andre samarbeidspartnerne representerer forskning, næringsliv og interesseorganisasjoner langs hele verdikjeden fra beite til mat, klær og annet som kan lages av sau.

Siden Cultura Lånesamvirke (1987), og senere Cultura Sparebank (1997) ble etablert, har økologisk landbruk vært et prioritert område for bankens utlån. Cultura har i alle år bidratt med finansiering til virksomheter i hele verdikjeden for økologiske produkter. For tiden utgjør bankens lån til landbruk ca. 10% av utlånsporteføljen. I tillegg kommer gårdsbrukene ved virksomheter som har omsorg og opplæring som hovednæring, for eksempel Camphill-landsbyene. Foredlingsvirksomheter og spisesteder med Debiogodkjenning er også høyst til stede i bankens kundegruppe.

OM PROSJEKTET AMAZING GRAZING:

Prosjektet Amazing Grazing (hvilken fantastisk tittel!) er finansiert av Forskningsrådet ved forskningsmidlene for jordbruk og matindustri. Det går over fire år og har et budsjett på ca. 12 mill. kroner. I tillegg til Nibio og SIFO deltar forskere fra Stiftelsen Norsk senter for økologisk landbruk (NORSØK) og Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU).

Målet er å sikre bærekraftig utvikling i norsk sauehold og bidra til bærekraftig utvikling i produksjon og forbruk av produkter fra sau. Det legges vekt på å øke utnyttelsen av beiteressursene. Viktige delmål blir da

- Å identifisere beitesystemer med mest mulig bærekraft, og relatere dem til FNs bærekraftsmål og til EUs «Farm to Fork»-strategi.
- Å identifisere hvordan politikk og økonomi påvirker mulighetene til aktørene i verdikjeden
- Å styrke mulighetene for økt verdiskaping for beitebaserte produkter; både mat, tekstiler og annet.

Se mer informasjon på www.nibio.no/

prosjekter/amazing-grazing-baerekraftig-kjøtt-og-ull-fra-sau-som-beiter-i-norsk-utmark

OM CULTURA BANK OG AMAZING GRAZING

Formålet til Cultura Bank er i henhold til vedtektene «ved finansiering av samfunnstjenlige prosjekter å bidra til å skape livskvalitet og livskraftig økonomi innenfor en levende natur. Banken skal bidra til å utvikle holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet». Dette i tillegg til vanlige forretninger og tjenester som det er naturlig at en sparebank utfører.

Cultura Bank ble etablert for å være et alternativ i bank og finansverdenen, et reelt alternativ som vektlegger etiske og miljømessige forhold i utlånsporteføljen så vel som i egne plasseringer. Som vektlegger realøkonomi, god kjennskap til lånekundene og virksomheter som er forankret i lokalsamfunnene. Dette er ikke en knapphullsblomst for Cultura Bank, det er bankens DNA og hovedoppgave.

I gjeldende utlånspolicy er det blant annet nedfelt et mål om å finansiere virksomheter som bidrar til reduksjon i CO₂-utslipp, økt naturmangfold og økologisk agronomi. Det skjer mye innen landbruk og naturbasert næringsliv som vil kunne bringe oss nærmere målene om økologisk balanse, ofte benevnt som agroøkologiske metoder. Grasbasert produksjon av kjøtt og melk, regenerativt landbruk, bruk av ull og skinn fra våre husdyr og ulike former for fornybar energi fra landbruket er eksempler på interessante virksomheter som vokser fram. Svært mye av dette er dekket innenfor regelverket for økologisk landbruk og mat, men ikke riktig alt. Et spørsmål er om og hvordan Cultura Bank kan inkludere disse nye virksomhetene i sin portefølje, og hvilke kriterier som kan legges til grunn? Er det noe som bankens innskytere gjerne ser at deres penger blir lånt ut til? Det må skje på en måte som er håndterlig, troverdig, og som bankens ulike interesser er fornøyd med.

Derfor er det interessant at prosjektet Amazing Grazing vil sammenstille og vurdere hva ulike verktøy kan bidra med i måling av kriterier for bærekraftighet. Eksempler på slike verktøy er

SMART-analyse, LCA-analyse, m.m.

En endring i retning bedre utnyttelse av beiteressursene og økt verdiskaping i næringskjeden fra beite til mat, tekstiler og annet man kan lage av sau (med overføringsverdi til andre beitedyr), er en endring som er interessant. Cultura ønsker å følge nøye med på denne utviklingen, og samarbeidet med prosjektet Amazing Grazing er en av flere spennende måter å gjøre det på.

«Change finance and finance change» er et mye brukt uttrykk i Global Alli-

ance for Banking on Values (GABV), det internasjonale nettverket for verdibaserte banker rundt om i verden. Cultura Bank er det eneste norske medlem i GABV og bestreber seg på å «endre finans og finansiere endring».

OM FORFATTERNE

Maria Bjune – Cand.Polit, agronom, styreleder i Cultura Bank.

Hanne Torjusen – postdoktor/forsker ved Forbruksforskningsinstituttet SIFO - OsloMet

Illustrasjon: Anne De Boer

Sau på beite. Foto: Rose Bergslid

La oss snakke åpent og positivt om mental helse

✍ WAKE ME UP

Unge voksne i Norge i dag vokser opp i en verden full av muligheter, men også forventninger, usikkerhet og et alltid tilstedeværende press om å passe inn i rammeverket som er bygget opp rundt deg. Hvorfor opplever så mange da fremdeles at det er vanskelig å snakke om mental helse – og om hvordan man kan føle seg vel med seg selv?

Hva er det første du tenker på når du hører begrepet “mental helse”? For mange hopper nok tankene umiddelbart til de som opplever at det hele blir for mye, og til alvorlige psykiske lidelser – som angst, depresjon, tvangstanker eller vrangforestillinger.

Susanne Maria Gennep er en av veilederne til Wake Me Up Norway, som vil inspirere unge til å ta gode beslutninger.

Foto: Sylte studios ved Alexander Sylte

I dag er det dessverre fremdeles slik at mental helse som oftest snakkes om i sammenheng med psykiske lidelser, og denne instiktive koblingen gjør at temaet lett kan anses som noe som er litt vanskelig å snakke om.

Hvis du ønsker å oppnå bedre mental helse, så må det jo bety at noe i utgangspunktet er galt med deg... ikke sant?

DU FORTJENER Å KUNNE VÆRE DEN BESTE UTGAVEN AV DEG SELV

Det er på tide å bryte denne koblingen mellom mental helse og det negative. Mental helse handler ikke om lidelser, men om velvære. God mental helse handler om å forebygge, om å være komfortabel med den du er, og om å leve etter dine egne verdier – uten å måtte bekymre deg for å ikke leve opp til de forventningene du oppfatter at samfunnet, eller de rundt deg, har til deg.

«Hele samfunnet, de rundt deg på jobb og i privatlivet, og du selv, fortjener at du kan være den beste utgaven av deg selv oftest mulig. Fordi det rett og slett har gode ringvirkninger. Din beste utgave gjenkjenner du ved at du føler deg innerst inne vel med den du er, det du bruker din tid og dine krefter på, og dermed det du bidrar med for andre og i helheten, skrev Susanne Maria Gennep i et innlegg på LinkedIn for en stund siden.

Gennep er profesjonell coach og medlem av livsmestringsnettverket Wake Me Up Norway. I sitt innlegg skriver hun om hvordan ungdom og unge voksne i Norge i dag vokser opp i en stadig mer kompleks verden – en verden som er full av muligheter, og som byr på stor personlig frihet, men som også fører med seg raske og

voldsomme endringer og mye rom for usikkerhet.

ALDRI TIDLIGERE HAR PRESSET VÆRT SÅ KRAFTIG

Aldri tidligere har andres forventninger vært så tett på unge mennesker. Aldri tidligere har presset – fra utallige kilder og kanaler – vært så kraftig, eller så konstant tilstedeværende. Aldri tidligere har endringene i samfunnet, i naturen og i teknologien skjedd så raskt som i dag.

«Alt dette kommer i tillegg til de “vanlige” utfordringene som ungdomstiden medfører. Det kan være svært krevende å finne sin vei i slike rammebetingelser. Mange unge mennesker stiller (for) store krav til seg selv. De kan føle at forventningene til egeninnsats for å lykkes er skyhøye og oppleve å stå

Foto: Shutterstock

alene med det», poengterer Genneper.

Og til tross for dette – til tross for alle de utfordringene og påkjenningene du som ung må takle hver eneste dag – er det for mange fremdeles vanskelig å snakke om å ville oppnå en bedre mental helse.

Men trenger det egentlig å være slik?

BLI SETT, HØRT OG HEIET PÅ

God mental helse handler om å skaffe seg de rette verktøyene for å takle hverdagens mange påkjenninger og utfordringer, kjenne deg vel med deg selv og å øke livskvaliteten din.

For noen kan det dreie seg om å bedre takle press og forventninger fra utsiden, for andre å tøyse egne mål og ambisjoner. Noen har kanskje satt seg høye mål de sliter med å forstå hvordan de skal oppnå, mens andre kun ønsker å oppnå noe – uten at de helt vet hva. For noen handler det om å bli en bedre versjon av seg selv, mens for andre handler det rett og slett om å finne ut hvem “meg selv” egentlig er.

Og for alle handler det om å bli sett, hørt og heiet på.

«Jeg vil hjelpe ungdommene med å identifisere sine verdier og mål, ved å se og bruke sine styrker, akseptere egne og andres begrensninger og ved å godta at alle trenger, og kan spørre om, andres hjelp. At de er en del av en større økologisk helhet», sier Genneper.

«Både den enkelte og samfunnet blir mykere i kantene, ærligere og mer kreativt av at vi investerer tid og engasjement i mental helse. Alt dette trenger vi sårt! Giftig polarisering, stivnede fremstå-som-masker og mentale skylapper er det nok av.»

EN TRAMPOLINE Å HOPPE OPP OG VIDERE FRA

Wake Me Up Norway har en visjon om å påvirke fremtiden gjennom å motivere og inspirere unge til å ta gode beslutninger. Vi skal bidra til at unge mennesker har mot til å gå sine egne veier, mestrer de utfordringene de blir stilt ovenfor og skaper seg et meningsfylt liv, hvor de kjenner egne ressurser og bruker potensialet sitt.

For å oppnå dette må vi normalisere det å snakke om mental helse, og ikke

minst det å snakke med noen om din egen mentale helse. Det burde være like naturlig å snakke med en profesjonell coach, som kan gi deg viktige nøkler til livsmestring, som det er å snakke med en PT for å finne det rette treningsprogrammet.

Det er derfor vi tilbyr gratis videosamtaler med kvalifiserte veiledere, som Susanne Maria Genneper, i appen vår. Vi vil gjøre mental trening enkelt, tilgjengelig og uanstrengt.

«Jeg opplever å være en del av et imponerende mangfoldig fellesskap i Wake Me Up Norway, som vokser organisk og etterhvert vil danne et stort nettverk over hele Norge. Et nettverk som kan bli et sikkerhetsnett for den enkelte unge voksne, og en trampoline å hoppe opp og videre fra», sier Genneper.

«Jeg tror WMU vil bli mer og mer kjent og brukt av unge mennesker, og det gleder jeg meg til. Jeg ser på hvert ansikt som lyser opp mot slutten av en samtale – som puster lettet ut og smiler – som en gave», avslutter hun.

wakemeup.no

Smånytt

Nå er det mulig å resirkulere havbruksplast

Ny forskning har vist at havbruksplast nå kan gjenvinnes og flere norske aktører er på banen.

Havbruk benytter store mengder hardplast, som lenge har vært vanskelig å resirkulere og dermed blitt brent. Årlig slipper vi mennesker ut store mengder CO₂ fra plast vi brenner. Samtidig utarmer vi naturens ikke-fornybare ressurser ved å lage ny plast. Sist, men ikke minst, fyller vi havet med plastsøppel.

Bedriftene som gjenvinner plast, henter brukt plast fra oppdrettere, skiller så de ulike plasttypene fra hverandre, kverner plasten, smelter den om og former den til små kuler for bruk i nye produkt.

Brukt havbruksplast kan i neste omgang bli en byggekloss i alt fra møbler og handlekurver til serveringsbrett. Dermed vil forvandlingen også skape ny næringsvirksomhet og arbeidsplasser.

Kilde: Gemini.no
Forskningsnytt fra NTNU og SINTEF

Foto: Henrik Brynthe Lund, Sintef

Ny rapport

Circular Norway og Finansforbundet lanserte tidligere i år en interessant rapport: *Finansnæringens rolle som pådriver i sirkulær økonomi* med refleksjoner rundt hvordan banknæringen har integrert sirkulær-tankegang i sitt tilbud til bedriftskunder. Det presenteres noen gode eksempler fra europeiske banker. Til inspirasjon.

Ny app for mindre matsvinn

Appen Sulten skal hjelpe deg å spare penger, kaste mindre mat og inspirere deg til å ta bærekraftige valg for kloden.

1/3 av all mat som produseres blir kastet. I Norge står forbrukeren for 58% av matsvinnet totalt. I appen får du forslag til ukemenyer der du også får forslag til hva du kan gjøre med restene. Du kan også skrive inn hva du har i kjøleskapet og appen gir deg forslag til hva du kan lage. Appen har også en handleliste-funksjon.

Gründer og influenser Karen Elene Thorsen var fattig student og så hvor mye mat hun kastet. Hun begynte da å planlegge måltidene slik at hun reduserte matavfall. Hun startet Instagram-kontoen «fattig.student» og hentet 3 millioner kroner til sin nye mat-app på under en time.

En viktig bank for fremtiden

Tap av biologisk mangfold er en av de største truslene mot matsikkerheten. Derfor tar Norsk Bruksgenbank frem igjen eldre norske og nordiske plantesorter som har andre egenskaper enn dagens sorter.

«Å oppformere eldre sorter korn og grønnsaker er en del av det grunnleggende arbeidet for Norsk Bruksgenbank. Ved oppformering øker vi mengden frø gjennom dyrking, det vil si at om du sår frø, så høster du kanskje 100 frø, avhengig av vær og andre forhold», sier Cornelius van Blerk. Han er Norges Vels prosjektleder for bruksgenbankens arbeid med eldre kornsorter.

Det er Solhatt økologisk hagebruk som ivaretar bruksgenbankens ansvar for eldre norske og nordiske grønnsakssorter.

Norsk Bruksgenbank ble etablert som et samvirke høsten 2018 av aktører som ønsker å ta vare på plantegenetisk materiale og sikre det genetiske mangfoldet i norske og nordiske sorter. Medeiere er Solhatt økologisk hagebruk, Økologisk Spesialkorn/Sigdal Mølle, Gullimunn og Norges Vel.

Kilde: Norges Vel - www.norgesvel.no

Bruksgenbanken er ikke en bank med marmorsøyler og høy dressfaktor, det er en hverdagsbank som ivaretar biologisk mangfold. Her har Cornelius hentet ut kornsorter som skal oppformeres på ett av Norges Vels økologiske jorder på Hellerud gård. Foto: Norges Vel

Ren Mat i ny drakt

Ren Mat relanseres – miljøvennlig trykk i Norge og 100 sider lesning.

Magasinet har fått ny layout, har flyttet trykkingen hjem til Norge, og økt side-tallet til 100 sider.

Magasinet trykkes nå hos Ålgård Offset i Rogaland og fraktes med tog til Oslo før det kommer ut til leserne. Papiret er litt tynnere, men med økt sidetall slik at bladet har enda mer innhold.

Redaksjonen i Ren Mat har også flyttet inn i nye lokaler på Grønland i Oslo sammen med Økologisk Norge. Ren Mat utgis av Økologisk Norge.

Plantebasert spisested i Oslo

Cultivate Food er et nytt spisested med vegansk mat. Råvarene de bruker er i hovedsak kortreist og økologisk.

Mange av varene kommer fra deres egen gård, Kveldrud gård. Gården har vært i drift siden tidlig på 1900-tallet, med blant annet melkeproduksjon, som siden ble lagt ned og erstattet med plantemat-produksjon. Siden 2012 har det blitt produsert økologisk korn i vekstskifte med gras og grønn-gjødsling og i de senere år også et mangfold av grønnsaker. Alle gårdens produkter er Debio-sertifiserte.

På Cultivate Food får du servert frokost, lunch og middag, men du kan også komme innom for å drikke kaffe, te, juice, smoothies, øl og vin. De har også et utvalg av økologiske og biodynamiske viner samt øl og cider.

Cultivate Food har spisesteder på Grünerløkka, Aker Brygge og Myrens verksted.

Å fotografere klimaendringer uten kamera

✍️ STIG MARLON WESTON

Fotokunstner Stig Marlon Weston har arbeidet med å dokumentere klimaendringer i Amazonas. Men i stedet for å fotografere sjeldne dyr og plantearter har han lagt kameraet til side og fanger bildene sine direkte på analoge fotomaterialer han har tatt ut av mørkerommet og bruker utendørs. Og i prosessen samler han inn statistisk materiale som inspirer til å se etter menneskeskapte endringer i klima og miljø.

Ved å dyppe lysfølsomt fotopapir i Amazonaselva og henge fotografisk film i jungelen om natta fanger jeg ikke bare lyset i motivet, men også andre faktorer i miljøet rundt. Sollyset gir en tydelig kontur av plantene på bildet, men luftfuktighet, temperatur og kjemiske variasjoner i miljøet setter også sine spor på materialet. Bildene viser dermed mer enn vi klarer å se selv og gir oss et nytt innblikk i verden rundt oss.

Ved å sette sammen serier av slike bilder der lignende motiver fra forskjellige steder blir vist kan vi begynne å ane en sammenheng og se variasjonene mellom de forskjellige landskapene der fotografiene er tatt. Jeg har deltatt ved

et kunstneropphold på en forskningsstasjon i Amazonas og blitt inspirert av arbeidsmetodene de brukte der. Etter oppholdet der har jeg reist rundt for å fortsette arbeidet og har dokumentert regnskogen både i naturreservat, langs ferske hogstfelt og ved oppdemmede deler av elva.

Bildene er inspirert av vitenskapelig statistikk og innsamling av prøvemateriale fra naturen. Når jeg dypper et fotopapir i vannet, vet jeg jo ikke akkurat hvordan bildet kommer til å se ut etterpå. Men elva får en sjanse til å uttrykke seg og vise hvordan den bølger eller har sterk strøm og for eksempel hvor mye oksygen eller algevekst den inneholder.

Elvevann i nærheten av industrianlegg der det har vært kjemisk utslipp.

Og når jeg er nøye med hvordan jeg velger ståsted og metode, får jeg et bilde som kan sammenlignes med de andre bildene i serien.

I serien *Flora Samples* fotograferes plantene i jungelen slik at vi kan sammenligne både hvordan fotografiene fra et naturreservat viser en større variasjon i vegetasjonen samtidig som bildene er tydelig mørkere som resultat av den mye høyere luftfuktigheten. Liggende typer bilder av plantene langs et hogstfelt er mye lysere og viser hvordan luften tørker ut når jungelen åpnes opp, samtidig som vi ser hvor mye mer gress og hurtigvoksende klatreplanter det er der.

Når trærne i regnskogens hugges ned, vokser det fort mye grønt tilbake, men denne floraen er ikke like rik og variert som den opprinnelige. De store trærne vokser i symbiose med de min-

dre og vedlikeholder også jordsmonnet og atmosfæren rundt seg. Spesielt tydelig ble dette i bildene *Microclimate*, der jeg gravde ned lysfølsomt fotopapir i jorda rundt et stort tre i et naturreservat og et tre av samme type som stod igjen i et hogstfelt. Jorda i den uberørte skogen er full av råtnende blader og biologisk aktivitet, mens under treet på hogstfeltet er den tørket ut og ser til sammenligning helt død ut.

Jeg tok også turen innom området rundt Norske Hydro sitt aluminiumsraffineri, som er plassert i jungelen i Brasil. For et par år siden var det et kjemisk utslipp der, og Hydro har både arbeidet med lokale grupper for å rense opp og blitt beskyldt for bare å dekke over utslippet uten å rydde opp grundig nok. Fotografiske prøver av jordsmonnet og vannet i dammene rundt industrianlegget kan ikke bevise noe kjemisk om

forholdene i naturen. Men den visuelle dokumentasjonen får blikket til å stoppe opp mens man forsøker å lese bildene tydeligere.

Disse bildene handler ikke nødvendigvis om å vise konkrete fotografier av miljø-ødeleggelser, for det får vi nok av i nyhetsmediene. Men ved å jobbe med klimarelaterte tema i kunsten på denne måten håper jeg å inspirere til å se på naturen rundt oss med nye øyne og hjelpe til å åpne blikket for alt det vi ikke ser ved første øyekast, men som likevel er viktig.

Stig Marlon Weston har vært kunde i Cultura Bank helt siden han gikk ut av fotoskolen i 1995. På utkikk etter en bank som så at både kunder og investeringer henger sammen med resten av samfunnet var valget av Cultura som bankforbindelse enkelt for ham. 💧

Ellevann i urørt natur.

Fremtidens møbelfabrikk ligger allerede i Norge, i en liten skogsbygd nær svenskegrensen

✍ ARNE ØGAARD 📷 VESTRE STREET FURNITURE

En fabrikk kan bli en aktiv del av et friluftsområde, ha høy prioritering av både indre og ytre miljøhensyn og avsette 10 % av overskuddet til organisasjoner som arbeider aktivt for å realisere FNs bærekraftsmål.

Jeg skimter fabrikken inne i skogen, men er litt usikker på hva som er den riktige parkeringsplassen. Jeg finner heller ingen hovedinngang, men daglig leder Stefan Tjust finner meg og tar meg med inn i det nyåpnede industrieventyret.

Vestre er en industribedrift som oppsto i Haugesund, men som lenge har hatt hovedkontor i Oslo og en produksjonsfabrikk i Torsby. I tillegg har de hatt leieproduksjon i flere norske bedrifter. De ønsket å samle mer av produksjonen og lette etter en passende industritomt mellom Oslo og Torsby. Valget falt på Magnor.

De lokale myndighetene hadde ennå ikke ryddet det aktuelle området, men Vestre sa stopp til nedhugst. De ønsket å bygge en fabrikk som passet inn i skogen og bidro til å gjøre området attraktivt for lokalbefolkningen. I dag kan du legge fotturen til en trapp som fører deg opp til taket av fabrikken. Her er det benker hvor du enten kan hvile eller nyte medbragt niste. Ned på den andre siden kan du ta Norges lengste sklie eller en ny trapp. På turstien rundt fabrikken finner du et 30 meter langt bord hvor du kan samle venner og kjente, eller du kan sette deg på en av de mange benkene og meditere over et dikt av Hans Børli. Den kjente dikteren bodde i dette området, og Børli's Venner har valgt ut dikt som står på stolper ved hver benk. Det er planer om ytterligere utvidelser av turområdet. Fabrikkens fasade er kledd med brent lerk. Det er vedlikeholdsfritt, og den svarte fargen gjør at bedriften glir fint inn i furuskogen.

MED SKOGBUNN PÅ TAKET

Dette bygget som kalles The Plus, ble prosjektert våren 2020. Hovedarkitekten er firmaet BIG, men i arbeidet bidro mer enn 30 arkitekter, landskapsarkitekter, designere, ingeniører, bygningsfysikere, biologer, økologer og teknologer fra mer enn 15 land og 3 kontinenter. Tverrfaglig samarbeid er det som har skapt denne enestående bedriften. Bygget er inne i en prosess med Breeam, som er verdensledende på godkjenning av bærekraftige bygg. Stefan mener de ligger godt an her og forteller at han kan holde lange foredrag om detaljene i bygget. Jeg må begrense meg til det vi kan se, og vi går inn i lyse vennlige lokaler hvor vegger og takbjelker er laget av norsk massivtre. Ledninger og rør er skjult i vegger og gulv og forstyrrer dermed ikke inntrykket. De store vinduene er satt inn i rammer laget av resirkulert aluminium fra nabofabrikken, som eies av Hydro. Bygget er korsformet med en arm for inntak, en for fargesetting, en

for trebearbeiding og en for montering og utkjøring. I dag foregår produksjonen slik at metalledene lages i Torsby, mens den resterende prosessen gjøres i The Plus. I andre etasje er det kantine og arbeidsplasser for kontorarbeid og design. Bedriften har ikke egne designere, men samarbeider med flere designbyråer. Mens førsteetasjes korskmidtspunkt er et sentrum for logistikken, er det i andre etasje satt av en vid lyssjakt hvor det også vokser et lønnetre. De mange vinduene gir godt med lys, og gir også mulighet for alle som ønsker å se litt inn i produksjonen.

Da tomten ble ryddet, ble det tatt vare på jorda i skogbunnen. Denne ble så lagt oppe på taket til de 4 korsarmene, og det er plantet inn ca. 20 000 lokale skogplanter. På disse takene er det også plassert 900 høyeffektive solceller, som forventes å produsere 250 000 kilowattimer per år. Varme skaffes fra jorddypet ved hjelp av varmepumper. Overskuddsvarme fra produksjonen utnyttes også av varmepumpene, og blir det mer varme enn det trengs, kan den pumpes ned i grunnen.

MILJØVENNLIG PRODUKSJON

Lakkingen skjer uten løsemidler. Ved hjelp av elektrostatiske krefter festes fargepulver til gjenstandene, og så smeltes fargen inn. Det er lagt opp til at prosessen kan gjennomføres med ro-

boter, men den også kan skje manuelt. Vestre er kjent for sine farger og kan tilby 200 ulike kulører. Tredelene blir trykkbehandlet med linolje.

I treverkstedet er prosessen høyautomatisert med maskiner som sørger for høy utnyttelse av materialene. I monteringsavdelingen er det større behov for menneskehender. Til sammen er det ca. 30 personer som arbeider i

denne bedriften. Jeg kom i ferietiden og fikk dermed ikke noe inntrykk av en arbeidsdag med full kapasitetsutnyttelse, men ifølge Stefan er ikke støyen fra trebearbeidingen noe problem for de øvrige aktivitetene.

Bedriften har 100 ulike varegrupper med mange varianter i hver slik at det kan dreie seg om 1000 ulike produkter med lang holdbarhetsgaranti. Dels dreier det seg om evighetsgaranti. Stefan viser meg hvordan ståldelene lages så tykke at de ikke kan gjennomrustes. Disse utemøblene selges over hele verden og er levert til over 40 ulike land.

Vestre-konsernet ledes i dag av Jan Christian Vestre, som er tredje generasjons leder i familiebedriften. Men som mange nok har merket seg, er Jan Christian blitt utvalgt til å skulle skape orden og fremgang i hele Norges næringsliv. Stefan Tjust er derfor nå leder både på Magnor og i hovedkontoret i Oslo.

Det er ikke bare meg han har vist rundt, fra alle kanter strømmer det til grupper som gjerne vil se og oppleve denne attraksjonen. På nettsiden deres kan man bestille billetter til omvisning, men man kan også bare ta en stopp på veien, gå en runde over taket, titte litt inn gjennom vinduene og ta en pause på en av Børli-benkene.

vestre.com/no

I området rundt fabrikken finner du mange egenproduserte benker, der du kan ta en pause og lese et dikt av Hans Børli på stolpen ved siden av. Foto: Arne Øgaard

Banksjefens hjørne

JANNIKE ØSTERVOLD

Cultura Bank har valgt Frende Forsikring

En viktig nyhet for oss og våre kunder er at Cultura i august har inngått en intensjonsavtale med Frende Forsikring med sikte på å bli distributør av Frende forsikringsprodukter. Vi har lenge ønsket å utvide produkttilbudet vårt med forsikring til både bedrifter og privatpersoner og har vurdert mulige samarbeidspartnere. Når vi nå har valgt Frende, er det av flere gode grunner. Frende Forsikring legger vekt på å ha et nært forhold til kundene og et bærekraftig verdigrunnlag, og de har svært høy kundetilfredshet. Dette stemmer godt over ens med verdigrunnlaget til Cultura Bank og hvordan vi arbeider.

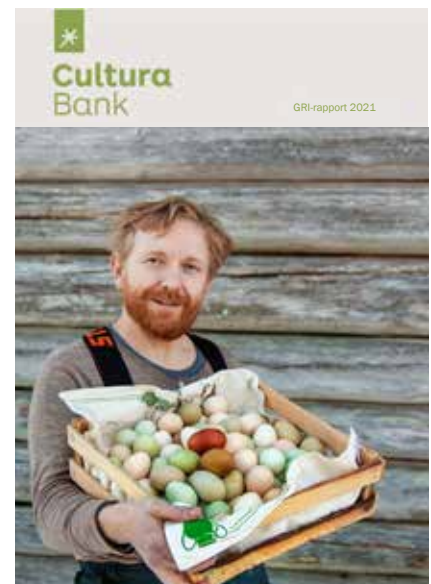
Distribusjon av forsikringsprodukter er et nytt fagområde for oss, og Frende har gjennom hele prosessen så langt bistått oss tett og gitt oss trygghet for at vi har valgt riktig partner. Vi skal gjennom en del praktiske forberedelser med opplæring og autorisasjon, så oppstart vil først skje i 2023 – vi kommer tilbake med mer informasjon når det nærmer seg.

Vi gleder oss til å ønske Cultura Bank velkommen i Frende-familien, sier Erik Bjordal, salgs- og markedsdirektør i Frende Forsikring.

Bærekraftsrapportering

For første gang i år har Cultura Bank publisert en bærekraftsrapport etter GRI-standard (Global Reporting Initiative), som er tilgjengelig på våre nettsider. Fra og med årsrapport for 2022 vil bærekraftsrapporten bli en integrert del av årsrapporten. I GRI rapporten kan du blant annet finne indikatorer for sosiale forhold, virksomhetsstyring og bankens påvirkning på klima og miljø, og vi presenterer resultatet av en vesentlighetsanalyse, der representanter for våre interessenter har valgt ut de viktigste temaene som de ønsket av vi skulle prioritere i bærekraftsarbeidet. Ansvarlig utlånspolicy fremhevet seg som det viktigste temaet, og det er også et område som alltid har vært sentralt for oss, og som har ligget som fundament for hele bankens drift helt fra oppstarten i 1997. I løpet av våren 2022 har vi arbeidet med å reformulere vår utlånspolicy. Den inneholder nå ikke bare føringer for hvilke sektorer vi finansierer, men også eksplisitte ekskluderingskriterier som klart lister opp hva Cultura Bank ikke finansierer.

Nytt om ansatte

NY MEDARBEIDER

I sommer kunne vi ønske en ny medarbeider velkommen til kundesenteret.

Irina Alfertyeva

(37) kommer opprinnelig fra Russland og har bodd i Norge i 11 år. Hun har en mastergrad i bedriftsøkonomisk analyse og mer enn 4 års relevant erfaring fra bank. Hun trives med å hjelpe kunder og møter dem alltid med et smil. Irina er gift og har to barn. Fritiden tilbringes mye sammen med familien, i tillegg er hun glad i å jogge og gå på tur med hunden sin, Romeo.

SLUTTET

To medarbeidere har gått av med pensjon i løpet av første halvår 2022, Kjell Fredrik Løvold (kredittsjef fra 2009 og daglig leder fra 2015-2021) og Christina Andersson (ansatt fra 2002 med oppgaver innenfor bl.a. compliance og AHV). Stor takk til begge for lang og tro tjeneste, verdifulle bidrag til å styrke og opprettholde Culturas verdibaserte bedriftskultur og utallige arbeidstimer nedlagt til beste for Cultura Bank.

Nytt fra våre kunder

Sveinung Sletten i Stange kommune har fått innvilget miljøboliglån. Huset er en tømmerkasse som er restaurert med stor grad av gjenbruk og miljøvennlige materialer.

Hovedhuset er oppsatt og ferdigstilt i 2017. Dette er et tømmerhus fra 1889 som er merket, demontert og satt opp igjen. Alle vinduene fra samme tid har blitt restaurert, og det har blitt bygget nye varevinduer.

Tømmerkassa er isolert med celluloseisolasjon på utsiden og så kledd med perlestaffpanel i malmfuru, som så har blitt malt med tre strøk linoljemaling. Innvendig er etasjeskillene og delevegger isolert med trefiberisolasjon. Det er tregulv i alle rom med unntak av gang og bad, som har fliser. I første etasje er det synlige tømmervegger der delevegger og himling er i heltre perlestaffpanel, som er malt med linoljemaling.

Taket er et dråpeskifertak av brukt stein. Alle dører i hele huset er gamle dører som har blitt gjenbrukt.

Vi søker nye kandidater til bankens styre og forstanderskap.

Forstanderskapet er det høyeste organ i Cultura Sparebank, tilsvarende generalforsamlingen i et aksjeselskap, som blant annet fastsetter og endrer sparebankens vedtekter, beslutter kapitalutvidelser, fastsetter bankens regnskap og beslutter eventuelle sammenslåinger med andre sparebanker. Forstanderskapet velges av og blant bankens innskyttere, egenkapitalbevisiere og ansatte. I tillegg kan det utpekes en offentlig representant.

Styret i sparebanken, som velges av forstanderskapet, har ansvaret for den løpende virksomhet i banken.

Valgmøtene er i februar og mars, men valgkomiteens arbeid pågår gjennom hele året. Derfor ber vi allerede nå om forslag til medlemmer til styre og forstanderskap med en kort begrunnelse om hvorfor du mener at han eller hun er egnet for denne oppgaven. **Forslag til kandidater kan meldes til valgkomiteen v/Stian Torstenson på e-post stian@cultura.no senest innen 31. desember 2022**, men gjerne før.

Cultura Banks Økojakt 2022

For femte året på rad markerte Cultura Bank Økouka ved å arrangere Økojakt – der deltakerne fikk mulighet for å bli kjent med Oslos mangfold av butikker og serveringssteder som selger eller serverer økologiske, fair trade og/eller andre miljøvennlige varer og aktiviteter.

Økouka gikk i år av stabelen 23. september til 2. oktober. Økouka feirer mangfoldet innen norsk økologisk matproduksjon og landbruk gjennom formidling av råvarer, kunnskap og inspirasjon. Hvert år i uke 39 finner du flere hundre arrangementer i hele landet – fra jord til bord.

Deltakerne på Økojakten lastet ned en mobil-app med kart over Oslo der alle stedene som deltok var markert. Ved å “sjekke inn” på stedene fikk deltakerne gode tilbud eller smaksprøver/vareprøver fra stedene de besøkte. I tillegg fikk de et lodd i lotteriet der de kunne være med i trekningen av flotte premier:

- Ett års forbruk av økologisk brød fra Godt Brød
- Gavekort på kr 1000 fra Mølleren Sylvia
- Gavekort på kr 1000 fra Røtter

Nedenfor finner du oversikt over “postene” som hadde bekreftet deltagelse til Økojakten da Pengevirke gikk i trykken i august. Kanskje vil din bedrift bli med til neste år? Ta i så fall kontakt med Stian Torstenson på stian@cultura.no. Foreløpig har vi begrenset oss til Oslo.

ASIA AKER BRYGGE

Spisested med økologiske råvarer og nedbrytbare og resirkulerte innpakninger. Alle retter er klimamerket så bak hver rett står det hvor mye CO₂ retten bidrar med.

CARL HEFTYE

Butikken i Kirkeristen i Oslo har i mange år solgt frukt og grønnsaker og har et godt utvalg av blant annet økologiske nøtter, tørket frukt, krydder, olivenoljer og sjokolader.

CULTIVATE FOOD

Cultivate Food er et nytt spisested med vegansk mat. Råvarene de bruker er i hovedsak kortreiste og økologiske.

DEN GODE JORD

Dagligvarebutikk med produkter som er økologiske, veganske, bærekraftige, fair trade og/eller lokalprodusert.

ELIAS MAT & SÅNT

I restauranten får du mat som er laget fra bunnen av, med ferske og gode råvarer. Aller helst økologiske. De har også heløkologisk vinkart.

FUGLEN GAMLEBYEN

Fuglen Coffee Roasters fokuserer på en brenning som fremhever friske og fruktige smaker i kaffen og jobber for et bærekraftig samarbeid med produsenter, eksportører og importører av kaffen som kjøpes.

FUNKY FRESH FOODS

Funky Fresh Foods er et 100% plantebasert kjøkken. De er dessuten Debio Sølv-sertifisert, som betyr at de il enhver tid bruker et sted mellom 50 og 95% økologiske råvarer..

GARTNERIET PÅ KONGSGÅRDEN

Gården er økologisk drevet og har produksjon av melk, kjøtt, meieriprodukter, grønnsaker, blomster og bær. Gartneriet kafe serverer lunsjretter basert på produktene fra gården.

GODT BRØD

Godt Brød baker økologiske boller og brød til stor glede for sine gjester. De leverer også hovedpremien til Økojakten. 6 bakerier i Oslo er med på Økojakten.

Hovedpremien under Økojakten var ett års forbruk av økologisk brød fra Godt Brød.

HÅVARSTEIN

Håvarstein er et SLOWFashion-merke som fokuserer på håndverk, tradisjon og etikk. På Bislett selger de klær fra eget merke i tillegg til blant annet økologisk undertøy fra Vera & William.

KOLIBRI KOLONIAL

Kolibri kolonial selger økologiske dagligvarer på Damplassen, midt i hjertet av Ullevål hageby.

KOLONIHAGEN FROGNER

På restauranten på Frogner kan du smake herlige retter laget av kortreiste, økologiske og bærekraftige råvarer.

LANDHANDLERIET

Dagligvarer med fokus på miljø, klima, dyrevelferd og kvalitetsmat. Her finner du også en liten kafé hvor du kan nyte enkel servering.

LIFE FOODSTORE GRUNERLØKKA OG COLOSSEUM

Butikkene har fokus på økologiske og miljøvennlige produkter. Hyllene er fulle av økologisk frukt og grønnsaker, supermat, kosttilskudd, te og annen økologisk mat (het tidligere Helios).

LUSH

Hos Lush finner du diverse kosmetikk for hud, kropp og hår, håndlaget av økologiske ingredienser, som enten er veganske eller vegetariske. Du får også kjøpt emballasjefrie produkter hos Lush.

MØLLEREN SYLVIA

Mølleren Sylvia er en uavhengig matbutikk som selger økologisk og mest mulig kortreist mat, fra lokale midt i Oslo.

Gavekort på kr 1000 fra den økologiske matbutikken Mølleren Sylvia var en av premiene du kunne vinne hvis du deltok i Økojakten.

NØTTEBLANDEREN GRØNLAND OG HEGDEHAUGSVEIEN

Nøtteblanderen kan tilby stort utvalg av nøtter, tørket frukt, frø, krydder, nøttesmør, snacks, te og kaffe. De selger mange økologiske varer og er Debio-godkjent.

NORTHERN PLAYGROUND

Klesbutikk som selger bærekraftige klær, som skal holde lenge. Mange av plaggene er økologiske. De tilbyr gratis reparasjon, eller livstidsservice.

RØTTER ST. HANSHAUGEN OG FROGNER

Røtter ble startet for å gi Oslo en annerledes butikk med et bugnende utvalg av økologisk mat og kosmetikk – et sted hvor man alltid finner noe nytt og spennende.

SMAK AV ITALIA MATHALLEN OG LILLO GÅRD

Hos Smak av Italia selger de økologiske, rene og naturlige produkter, som skal bidra til gode måltider og hverdagshygge.

OSLO BADSTUFORENING

Oslo Badstuforening driver badstuflåter i Oslo. Det hele startet med badstuflåten Måken, som ble bygget av drivved funnet i Bjørvika.

RESPEKT/AURORA

RESPEKT/Aurora tilrettelegger varige arbeidsplasser innen kunst, design og håndverk for arbeidstakere med psykiske lidelser, psykisk utviklingshemming og fysisk funksjonshemming.

UGRESS

Ugress serverer økologiske burgere på Torshov. De har både storfekjøtt- og vegetarburgere.

Under Økojakten kunne du besøke Ugress Burger og få gratis fries ved kjøp av burger.

VERKSTED JORD

Verksted jord er en spennende butikk langs Akerselva. Her finner du blomster, planter, interiørskatter, deilig kaffe og torvfri jord.

Skolepulter og mat til barn i Malawi

Björg Dahl flyttet til Malawi i fjor sammen med sin mann, som jobber for Utviklingsfondet. Selv jobber hun frivillig for en lokal skole, der hun sitter i styret og forsøker å hjelpe til der hun kan. Skolen mangler både nødvendig utstyr og penger til å skaffe barna et daglig måltid. Björg håper det er mulig å skaffe økonomisk støtte til dette gjennom CulturaFlokk, og hun forteller om prosjektet:

«Kauma skole er en privat skole som ble grunnlagt i 2015 av en nordmann, som syntes det var trist å se at så mange barn hang rundt i gatene og ikke gikk på skole. Det har vært to nordmenn før meg som har sittet i styret på skolen og jobbet frivillig for skolen.

I dag er det 582 elever ved skolen, inklusiv barnehageavdeling på ca. 100 småtasser fra 3–5 år. Skolen har 4 klasserom og et stort forsamlingshus.

De fleste av elevene har hverken stoler eller pulter, så de sitter på et kaldt murgulv. Her i Malawi kan temperaturen gå ned mot 7 grader om natten i juni/juli, og da er det veldig kaldt å sitte på gulvet. Barna får ofte urinveisinfeksjoner og blir fort forkjølet.

I tillegg er det mange som enkelte dager ikke får mat og andre dager kun ett måltid i løpet av dagen, og det er det ene måltidet de får på skolen. Frem til mai fikk vi sponset grøt av en dame fra Amerika, men denne sponsingen har nå stoppet opp. Det vil si at nå er det ikke penger til grøt på skolen. Dette går ofte ut over konsentrasjonsevnen til barna, og en del sliter med vondt i magen.

I 2019 ble det inngått et samarbeid med Gloppen ungdomsskole i Norge, hvor Gloppen overfører et årlig beløp til skolen, som skal dekke lønn til lærerne, skole/undervisningsmateriell og bygging av en høy mur rundt tomten, hvor vi er halvveis ferdig. Vi er utrolig takknemlige for at Gloppen gjør dette for skolen, men dette er dessverre ikke nok til den totale driften.

Når muren blir ferdigstilt, kan skolen bli mer bærekraftig.

Fotball er en stor ting her, og da kan de også ta betalt for at folk i landsbyen kan komme inn og se på fotballkamper. I tillegg planlegger de å leie ut forsamlingshuset til brylluper o.l.

Mitt ønske i første omgang er å få kjøpt inn skolepulter, så barna slipper å sitte på gulvet. Vi ønsker også å grave et dypere vannhull, slik at skolebarna har tilgang til rent og friskt vann hele skoleåret, dvs. også i tørketiden.

Vi oppfordrer Pengevirkes lesere til å støtte dette prosjektet gjennom CulturaFlokk: fnd.uz/malawi2022

Redd Barna kjemper for barns rettigheter – hver dag

✍ REDD BARNA 📷 FOTO: ALEKSANDER KULIANI EIDE

Alle barn har rett til å overleve, alle barn har rett til å lære og alle barn har rett til å være trygge! Disse prinsippene jobber Redd Barna for å oppfylle hver dag. Vi kjemper for barns rettigheter, og for at alle barn skal leve et verdig liv – uansett hvem de er og hvor de bor.

Gjennom langsiktig bistand og humanitær hjelp nådde vi 43 millioner barn i 118 land det siste året, dette inkluderer også vårt arbeid i Norge. Til tross for pandemien, og i skyggen av konflikt, klimaendringer og fattigdom, fikk millioner av barn oppfylt sin rett til bedre skolegang, helse og beskyttelse.

DETTE GJØR REDD BARNA:

Vi jobber for at alle barn skal overleve:

Vi jobber i en rekke land i verden med å innfri barns rett til helse og overlevelse. Vi er der når krisen inntreffer, vi jobber langsiktig og med politisk påvirkning. Vi fokuserer på temaer som barnedødelighet, sult og kjønnslemlestelse.

Vi jobber for at alle barn skal ha rett til å lære:

Vi har som mål å gi god utdanning til alle barn fordi utdanning redder liv.

Skole gir ikke bare barna beskyttelse, men det er også et verktøy for å unngå fattigdom, holde seg friske og det gir et bedre håp for fremtiden.

Vi jobber for at alle barn har skal være trygge:

Redd Barna jobber for å beskytte barn mot krig, menneskehandel, vold og overgrep. Vi hjelper barn på flukt, barn som er påvirket av krig og konflikt og bekjemper barnearbeid.

Sammen med våre støttespillere bidrar vi til gode resultater for verdens mest sårbare barn. Her er noen resultater fra vårt arbeid det siste året.

43 millioner barn ble nådd direkte av Redd Barna
18 millioner av disse mottok nødhjelp som følge av en humanitær krise
26 millioner barn fikk tilbud om helsetjenester og ernæring
12 millioner barn fikk støtte til å gå på skole.

Samarbeid med Cultura Bank

Cultura Bank tilbyr sine kunder en Redd Barna-sparekonto. Cultura Bank gir et årlig bidrag til Redd Barna som tilsvarer 0,5 prosent av inntestående på kontoen (økt til 0,6 % fra 19. august 2022)

En støttekonto hos Cultura Bank er en unik mulighet til både å spare selv og samtidig bidra til Redd Barnas arbeid.

Hvert år mottar Redd Barna et bidrag fra banken som tilsvarer en fastsatt prosentsats av inntestående beløp på Redd Barna-kontoen hos Cultura Bank. Støttekontoen er ideell til plassering av reservekapital og et konkret verdibasert tiltak.

Med en Redd Barna-konto i Cultura Bank kan du spare til din egen fremtid på flere måter. Du sparer penger på en sparekonto, støtter Redd Barnas prosjekter, og gjennom Cultura Banks utlånsprosjekter gir du et bidrag til større forståelse og omsorg for mennesker og miljø.

Cultura Bank er den eneste banken i Norge som forteller kundene hva banken låner ut til. Bankene gir lån til økologisk jordbruk, miljøprosjekter, kultur og andre samfunnsnyttige tiltak.

Sammen med Cultura Bank og deres kunder gjør vi verden til et bedre sted for barn.

Fine, fargeglade og slitesterke parkdresser fra Parkdressen.no

Parkdress for en sirkulær økonomi

✍ JANNIKE ØSTERVOLD 📷 LINDSEY BUNDSCHUH

En sirkulær forretningsmodell, der brukerne leier istedenfor å eie og motiverer produsentene til å lage produkter av god kvalitet, som kan vare lenge.

Istedenfor «Bruk og kast» trenger vi mer av «Reparer og resirkuler». Vi vet godt at forbruket må ned, at dagens nivå ikke er bærekraftig, men som forbrukere er vi også avhengige av hvordan produsenter og leverandører velger å tilby oss produktene. Det er mye snakk om nye forretningsmodeller, men hvordan ser de ut i praksis? Et selskap som har tatt denne utfordringen er Parkdressen.no, som tilbyr utleie av parkdresser til barnehagebarn.

Henrik Højem i Parkdressen.no forteller: «Selskapet Parkdressen.no har de siste 4 årene jobbet for at barna som i dag går i barnehagen, skal vokse opp med andre og mer bærekraftige forbruksvaner enn hva foreldregenerasjo-

nen har. Derfor har vi i løpet av de siste årene utviklet både en sirkulær forretningsmodell, og designet og utviklet en parkdress for å passe inn i en sirkulær økonomi. Den er laget for en levetid på minimum 4 sesonger, enklere reparasjon og til slutt skal den resirkuleres.

Og nettopp for å sikre at dressen skal resirkuleres er det viktig å ha kontroll på at den blir samlet inn etter bruk. Derfor er det ikke mulig å kjøpe en parkdress, men du kan leie en når du har behov for den, for 99 kroner pr. måned.»

Utleiemodellen gir Parkdressen.no et sterkt incentiv til å lage så bra dresser som mulig slik at de varer så lenge som mulig – noe som er bra fra et samfunnsøkonomisk ståsted. Henrik forteller at de har valgt å bruke ekstra slitesterke materialer og komponenter slik at dressene kan generere inntekter i mange sesonger. Derfor blir produksjonskostnaden for dressene 2 til 3 ganger høye-

re enn en tradisjonell parkdress.

Henrik fremholder at det også er fordeler for barna, ved at man kan velge en størrelse som passer med en gang istedenfor å kjøpe dress som du kan «vokse i». Fordelen med å leie er at du kan be om å få tilsendt en større størrelse og sende den som er blitt for liten i retur. Den tar så turen innom et vaskeri for vask, impregnering og klargjøring til neste familie.

Dermed har en nyskapende forretningsmodell klart å kombinere det å levere et produkt med høy kvalitet til en lav pris. Slikt behøver vi mer av for fremtiden!

parkdressen.no

Hvis noen av Pengevirkes lesere har lyst til å teste konseptet, kan dere gå inn på [Parkdressen.no](https://parkdressen.no) og oppgi kampanjekoden CULTURA, som gir 2 måneders kostnadsfri leie av parkdress.

Økonomer med fokus på miljø og samfunnsansvar

Friedensreich Hundertwasser

✍ PROFESSOR OVE JAKOBSEN, SENTER FOR ØKOLOGISK ØKONOMI OG ETIKK, NORD UNIVERSITET

INNLEDNING

I tillegg til å arbeide med kunst og arkitektur var Hundertwasser opptatt av sosiale, politiske og økologiske spørsmål. Han formidlet sine tanker og ideer gjennom taler og tekster like så mye som gjennom bilder og arkitektur. Ønsket var å stimulere estetisk bevissthet for å fremme fred med naturen og mellom mennesker. Hans flerfaglige interesser gjør ham til en inspirerende bidragsyter i bestrebelsene på å gi transdisiplinær (på tvers av fag, kobling til praksis og kunnskap uttrykt gjennom kunst) kunnskap med et konkret innhold.

Ifølge Hundertwasser var det moderne samfunnet som en tvangstrøye for den enkelte. Som eksempel mente han at motebransjen dikterer mennesker til å bli konforme slaver av motemafiens påfunn. Resultatet er at kvinner og menn oppfører seg verre enn «a flock of hypnotized hens»; de aksepterer å bli diktert av nye moter «each more absurd than the last». Det var derfor viktig å frigjøre seg og utvikle sin individualitet i fellesskap med mennesker og natur. Kunst som appellerer til sanser og følelser, representerer en viktig motvekt til vår tids fokus på kald kalkulering, funk-

sjonalitet og rasjonalisme. Hundertwasser kritiserte moderne arkitektur for å være aggressiv, steril, kald og uromantisk. Som eksempel mente han at «den rette linjen» som preger arkitekturen hverken er kreativ eller frigjørende, den er derimot «Godless and immoral».

Som motvekt til det dominerende utdanningssystemet som førte mennesker bort fra det egentlige målet – å leve et godt liv – var Hundertwasser med på å etablere et anti-akademi «Pintorarium» der målsetningen var å utvikle studentenes kreative evner gjennom å frigjøre seg fra samtidens dominerende >

Foto: Shutterstock

tankegods. Han malte bilder og utformet bygninger som illustrerte en vakrere verden. Motivene er satt sammen av en rekke autonome elementer, som er organisert i et harmonisk samspill, til sammen uttrykker de en organisk rytme. Bildene viser også hvordan motsetninger bidrar til utvikling og endring, motsetningene er en konsekvens av naturens orden.

FREDSPAKT MED NATUREN

I stedet for å underlegge oss naturen er tiden kommet for å innse at det er omvendt, det er vi som er underlagt naturen. Naturen er et mål i seg selv, og det finnes ingenting utenfor naturen.

Fordi dagens samfunn ensidig er basert på rasjonalitet har vi mistet evnen til å kommunisere med naturen. Utviklingen utgjør en alvorlig trussel mot livet på planeten. For å lykkes med å komme ut av den negative spiralen vi er inne i må vi utvikle vakre, enkle og gode løsninger. Harmoni med naturen er veien til lykke. Gjennom kunsten er det mulig å komme tilbake til enkle løsninger som en motvekt mot en stadig mer komplisert verden.

Fordi vi er gjester på jorden, er vi ansvarlige for å rydde opp etter oss. Konsekvensen er at alt avfall skal gjenbrukes. Han formulerte forholdet til avfall på følgende måte: «Every scrap

of discarded paper, garbage, cigarette butts etc. were sacred to me» (Wiesauer 2016, s. 83). I tillegg var det nødvendig å desentralisere økonomien slik at maten i fremtiden blir dyrket økologisk, er kortreist og kommer for det meste fra regionen. Møbler og annet inventar produseres av lokalt trevirke. Det er en målsetning å utvikle et avfallsfritt samfunn. Men det viktigste er å begrense ressursbruken.

Hundertwasser utformet en traktat med naturen som han oppsummerte i 7 punkter.

1. Vi må lære naturens språk for å oppnå en felles forståelse
2. Vi må gi områder tilbake til naturen som vi har erobret og forringet.
3. Vi må akseptere spontan vegetasjon
4. Menneske og natur må bli gjenforent (adskillelsen har hatt katastrofale konsekvenser)
5. Menneskene må respektere naturens lover
6. Vi er gjester i naturen og må oppføre oss deretter (mennesket er den største trusselen mot jordens økosystemer)
7. Samfunnet må bli avfallsfritt (alle former for avfall blir verdsatt og gjenbrukt). Det vil si at i et avfallsfritt samfunn blir «død» forvandlet til «liv».

Hundertwasser var aktivt mot forurensning av alle slag, og han forsøkte å leve i overensstemmelse med sine idealer, å leve i harmoni med naturen, i alle handlinger, hver dag gjennom hele livet. I stedet for å overbevise ville han påvirke gjennom handlinger som talte for seg selv.

DE FEM HUDLAG

I følge Hundertwasser har mennesket fem hudlag, som til sammen utgjør en

Litteratur

Wiesauer, Caro (2016): *100x Hundertwasser*, Metroverlag

Restany, Pierre (2011): *The Power of Art - Hundertwasser – The Painter-King with the Five Skins*, Tachen GmbH

*Having paradise on earth
meant living like a hermit in
modesty and simplicity*

dynamisk helhet. Det første er huden (epidermis), det andre er klærne, det tredje er huset, det fjerde er de sosiale omgivelsene, og det femte er planeten, biosfæren.

EPIDERMIS (DET FØRSTE HUDLAG)

Epidermis representerer skillet mellom det indre og det ytre hos mennesket. Hundertwasser mente at forbruker-samfunnet var skadelig for menneskers mentale liv. Han hatet den ensidige rasjonalismen, symbolisert gjennom den rette linje, og særlig den som dikterte menneskets livsform. Inspirert av naturen, som representerer perfekt harmoni og skjønnhet, ville Hundertwasser utvikle menneskers bevissthet. Han søkte handlinger som var intuitive, spontane, og motivert av søken etter sannhet.

KLÆRNE (DET ANDRE HUDLAG)

Det er tre utfordringer knyttet til det andre hudlag; uniformitet, symmetrien i masseproduserte klær og motens tyranni. Den uniforme anonymiteten i masseproduserte klær er en trussel mot individualiteten. Hundertwasser mente at den personlige bevisstheten som utvikles i epidermis kan uttrykkes gjennom valg av klær. Valg av klær symboliserer i tillegg tilhørighet med en sosial gruppe, eller nasjon (det fjerde hudlag).

HUSET (DET TREDJE HUDLAG)

Dagens tekniske og rasjonelle utforming av hus har negativ innvirkning fysisk og psykisk på de som bor der. Ethvert hus bør utformes på en måte

som fremhever individualiteten til de som bor i huset. I følge Hundertwasser er ikke veggene det viktigste i huset, det er vinduene som symboliserer kontakten med omverdenen. Huset omfatter også tak, altaner, fasade og hage. Alt henger sammen og uttrykker kreativitet og verdier. For å finne tilbake til naturens rytmer og harmoni mente han for eksempel at gulvene i hus burde være ujevne slik som bunnen i en skog. Dersom sykehus får en mer kunstnerisk utforming, vil det ha positiv effekt på helsen til både pasienter og ansatte.

SAMFUNN (DET FJERDE HUDLAG)

Hundertwasser mente individuell utvikling må ses i sammenheng med den kollektive bevisstheten i samfunnet. Som en kontrast til virkeligheten i samtiden malte han en visjon om en fremtidig rettferdig, pasifistisk og vakker verden. Utopien beskriver et samfunn som uttrykker naturens orden og universell harmoni. Harmoni forutsetter mangfold, ikke ensretting. En fredelig verden består i et samspill mellom nasjoner som har funnet sin egen identitet, med andre ord fellesskap i mangfold. Flagget symboliserte de enkelte nasjoners identitet.

ØKOLOGI OG MENNESKEHETEN (DET FEMTE HUDLAG)

Hundertwassers dype respekt for naturen førte til at han ønsket å beskytte den mot angrep fra mennesker, økonomi og samfunn. Ikke-voldelig motstand var nødvendig for å påvirke utviklingen. Han advarte mot tendensen til at den sanne, rene og naturalistiske forståelsen ble forvrengt av grønn retorikk og demagogi. En livsstil i pakt med naturen bidrar til å utvikle et harmonisk samspill mellom følelser, tenkning og handling, individuelt og kollektivt. I Mould Manifesto (1959) lanserte han ideen om at økonomi og samfunn må organiseres i sirkulære kretsløp på samme måte som i naturen.

DET ØKOLOGISKE SAMFUNN

Hundertwasser mente at de nødvendige endringene i samfunnet var inspirert av en kreativ kraft i harmoni med evolusjonen i naturen. Alle har plikt til å bidra til utviklingen i overensstemmelse med sin egen overbevisning, ikke gjennom en formell kontekst av kollektiv ideologi.

I den forbindelsen påpekte han at det ikke sto noe politisk parti, organisasjon eller mafia bak hans engasjement. Gjennom kunst ønsket han å stimulere samfunnsutviklingen gjennom etablering av nettverk av kreative mennesker med intuitiv sensitivitet.

Hundertwasser mente at den negative utviklingen i samfunnet var kommet så langt at en katastrofe var uunngåelig. Likevel var han optimist fordi: "After the catastrophe, people will be able to rebuild the world in a better natural harmony, thanks to messages like mine" (Restany s. 93). Med andre ord en verden frigjort fra totalitær global kultur preget av funksjonalismens tyranni.

Biografi

Friedrich Stowasser (1928 – 2000) var født i Wien i Østerrike. Hundertwasser er kjent som maler, arkitekt og økofilosof. I 1948 studerte han ved Academy of Fine Arts i Wien. I 1949 skiftet han navn til Friedensreich Hundertwasser. Han hadde sin første kunstutstilling i 1952. 1959 gjesteforeleser ved Academy of Fine Arts i Hamburg. I 1959 ble han utnevnt til professor ved akademiet i Wien. Hundertwasser skrev flere kritiske foredrag, brev og manifeste der han argumenterte for et økologisk ansvarlig samfunn preget av nøysomhet og respekt for naturen. På oppdrag fra Miljødepartementet i Østerrike utviklet han Østerrikes «økolabel» (1990). Han var aktiv i en rekke kampanjer, for eksempel: *Artists for Peace*, *Use public transport – Save the City*, *Children and the environment* og *Survival of the rain forest*. Hundertwasser mottok flere priser for sitt miljøengasjement, blant andre *Conservation Award* i New Zealand (1974) og *The Grand Austrian State Prize* (1981).

Unge som går foran

✍ ARNE ØGAARD

Det eneste sikre vi kan si om fremtiden er at vi vil trenge mat og rent vann, og mot en usikker fremtid må vi utnytte de lokale ressursene på en best mulig måte.

Journalist og mikrobonde Marit Bendz har besøkt 16 ulike steder hvor både unge og eldre prioriterer levende jord og glade husdyr. Boken går ikke i dybden på de komplekse spørsmålene om hva som er god jordhelse og hvordan jordbruket best kan binde mest mulig karbondioksid. Men flere av de omtalte har hentet inspirasjon fra VitalAnalyses kurs i regenerativt landbruk og Jordboka I og II av Dag Jørund Lønning. De fleste dyrker økologisk, andre mer konvensjonelt.

Forfatteren innrømmer at hun kunne besøkt langt flere på reisen sin, men boken dekker et godt utvalg av markedshager, ulike former for andelslandbruk og full gårdsdrift. Flere satser i det som regnes som marginale strøk, som markedshagen i Lofoten og grønnsaksdyrking i fjellbygda Lesja. Det mest inspirerende med boken er møtet med mennesker som tenker nytt, gjennomfører ideene sine og lykkes i stor grad. Mange drømmer om å leve på et småbruk, men Marte Olsen tok skrittet og kjøpte et 30 mål stort bruk på Dokka. Mens et stort antall gårder legges ned, møter vi her ungdommer som har tatt over og gjennomført helt nye driftsformer. To av disse gårdene er Nedre Skinnes ved Krøderen og Virgenes ved Numedalslågen ikke så langt fra Larvik.

Mellom de 16 presentasjonene er det korte og ofte noen vel enkle fremstillinger av temaer som metan, permakultur,

REKO, regenerativt landbruk, WWOOF, biokull og fermentering.

Dette er en velskreven og lettlest bok, som gir viktig informasjon som vi finner lite av i nyhetsstrømmen. Noen vil kunne plukke med seg noen landbrukstips, og noen vil bli forberedt på utfordringer de kan møte hvis de selv vil gå denne veien. Selv har jeg merket meg at noen har fått mulighet til å slakte hjemme på gården. Tidligere har vi skrevet i Pengevirke om kjøtt som er blitt ødelagt av stress på lange

transporter til slakteriet. Tore Jardar Wirgenes forteller om de store matbedriftenes destruktive makt. Han hadde en kontrakt med Bama/Gartnerhallen om levering av poteter, men etter at settepotetene var i jorda, ble kontrakten brutt, og de fikk bare levere 10% av det som var avtalt. Dette er ikke det eneste eksemplet jeg kjenner til. Mens mange krever lavere matpriser, ser de ikke hvordan dette ofte fører til utilbørlig press på produsentene. De lave prisene holder også lønningene nede i jordbruket. Bjørge Madsen på Skjærgården gartneri forteller at de betaler minstelønn på 123 kr i timen, og for en vietnameser kan en sesongs arbeid bidra til å forsørge en familie på 10 til 15 mennesker. Men det er neppe mange nordmenn som vil jobbe for en slik lønn. Bjørge prøvde å ta inn en del arbeidsløse under koronanedstengningen, men de fleste forsvant før de var utlært, og det hele ble mest til bry. Mange gårder er avhengig av WWOOFere og annen frivillig hjelp. Det er selvsagt ikke ideelt, men frem mot en mer rettferdig økonomi må vi være glade for at mange ser frivillig gårdsarbeid som et meningsfullt ferietilbud. Selv opplevde jeg noen år med ulønnet gårdsarbeid som et viktig supplement til min akademiske utdanning.

Mari Bendz
Glade dyr og levande jord
korleis bøndene kan bidra til
klimaløysinga
Skald 2022

Råd for endring

✍ ARNE ØGAARD

Du kan ikke redde verden alene. Du må finne noen å samarbeide med, men nordmenns evne til samarbeid er ikke medfødt. Samarbeid må læres, og klimapsykolog Ragnhild Nilsen har gode råd i sin siste bok. Klimapsykologi handler også om hvordan vi skal kommunisere med andre slik at de blir inspirert og ikke skremt til fornektelse og passivitet.

Ragnhild Nilsen har doktorgrad i innovasjon og entreprenørskap og regnes ofte som coachingens mor i Norge. Hun har en allsidig yrkes- og erfaringsbakgrunn, har skrevet flere bøker og er også kunstner. Denne allsidigheten og det kunstneriske sinnelaget gjennom-syrer den friske og utradisjonelle stilen i boken. Her finnes det eventyr, dikt og fortellinger. Spesielt inspirerende er hennes fortellinger fra eget liv, som da hun samarbeidet med Thor Heyerdahl i Peru. Viktig er også stemmen «gammel vane», som er det i oss som vil motvirke enhver forandring.

Fremstillingen av miljøproblemene er spissformulerte, men det viktigste i denne boken er ikke de velkjente utfordringene, men hvordan vi forholder oss til dem. Her er det mulig å få økt bevissthet om hva som styrer våre valg og hvordan vi kan øke vår personlige innsats. En psykologs viktigste mål er å få oss til å se oss selv og gi ideer til hvor-

”
Fremstillingen av miljøproblemene er spissformulerte, men det viktigste i denne boken er ikke de velkjente utfordringene, men hvordan vi forholder oss til dem.

dan vi kan endre oss fra «ego til øko».

Boken har fem hoveddeler: Valg, Etikk, Kommunikasjon, Samskaping og Transformasjon. Setter du sammen forbokstavene får du VEKST. Vi mennesker må oppleve vekst og utvikling for at livet skal erfares som meningsfullt, men dette er en annen type vekst enn det økte forbruket som politikere og økonomer er opptatt av.

Boken er fylt med gode spørsmål, som kan stimulere til både selvrefleksjon og viktige samtaler. Dette er ikke spørsmål som tester om du har forstått innholdet, men bevisstgjørende spørsmål, som kan bidra til de endringsprosessene vi og verden må gjennom. Problemet i dag er ikke at det ikke snakkes nok om klima, men at alt snakket i liten grad fører til konkret handling. Ragnhild Nilsen har derimot bidratt aktivt til oppbyggingen av Sekem i Egypt, men hun utdyper ikke dette i denne boken.

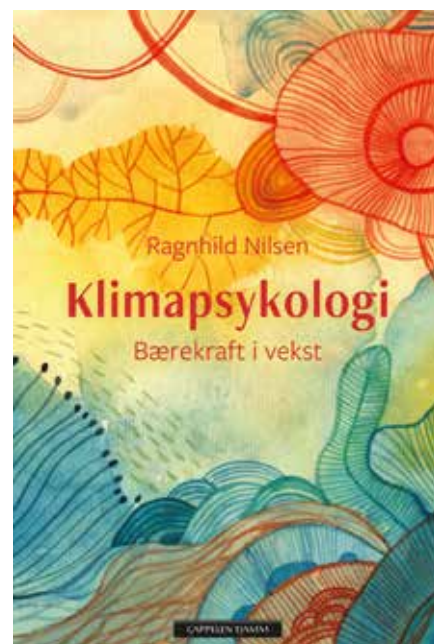
Hun advarer mot forhastet handling

som ikke bygger på tilstrekkelig innsikt i naturen. «Uten levende og berikende nye fortellinger som gir rom for bærekraftige ideer og design, kan vi mennesker handle i vei med de beste intensjoner. Men om noen år vil historien igjen vise oss at vår manglende økosentriske bevissthet og vilje til dypere refleksjon produserer mye søppel og skrot i det grønne skiftet.» Selv tar hun seg tid til å undres over at selv våre tanker kan ha vidtrekkende konsekvenser, og at vi kan trenge en dypere naturforståelse.

Boken er på 128 sider, dens friske stil og flere spissformuleringer kan kanskje provosere noen. Men dette er en nødvendig bok fordi den kan bidra til å skape bevegelse i oss og dermed også i verden.

Ragnhild Nilsen
Klimapsykologi – bærekraft i vekst
Cappelen Damm 2022

Har kontantene utspilt sin rolle?

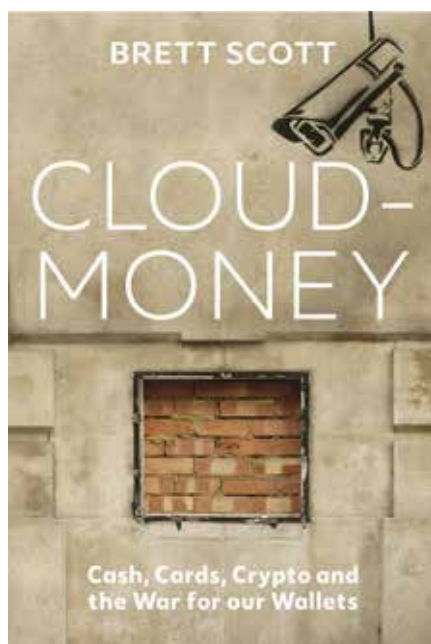
✍ LARS HEKTOEN

I Norge er sedler og mynt utstedt av Norges Bank lovlig betalingsmiddel, slik har det «alltid» vært, og dette tar vi som en selvfølge. Men når brukte du egentlig kontanter sist? Selv den minste pølsebod aksepterer i dag Vipps, så hva skal vi egentlig med de gammeldagse, skitne og tungvinte pengene?

Brett Scott beskriver i sin siste bok, *Cloud Money, Cash, Cards, Crypto and the War for our Wallets*, penger som økonomiens nervesystem, der pengestrømmene representerer informasjon, som vi som enkeltmennesker etterlater oss, og som i økende grad utnyttes av de store aktørene innen finans- og informasjonsteknologi. Kombinasjonen «Big Tech og Big Finance» fanger oss inn, og den makten de skaffer seg brukes dessverre ikke til vår fordel. Google, Amazon, Facebook og Apple er noen av verdens mest lønnsomme selskaper, og alle har ambisjoner inn mot finans. Verdens største banker arbeider tett med disse aktørene.

Vi liker å tro at elektroniske betalingssystemer er tryggere enn kontanter, og at samfunnet gjennom dette er bedre rustet til å bekjempe økonomisk kriminalitet. Men allerede i 2014 viste en undersøkelse at cyber-kriminalitet tappet økonomien for mer enn 450 milliarder dollar i året. Og de store fiskene innen hvitvasking benytter seg neppe av kontanter i sine transaksjoner. Et annet aspekt er beredskapen; hva skjer hvis bankenes datasystemer svikter?

Overvåkningskapitalismen, som en privat versjon av Orwells «Big Brother ser deg», er i dag en realitet. Er vi naive som stilltiende godtar dette? spør Scott. Algoritmene som benyttes inn mot kunstig intelligens blir stadig mer avanserte, i Kina samarbeider Alipay og WeChat om betaling via ansiktsgjenkjenning. Kinesiske myndigheter benytter også teknologien til overvåking av

sine borgere.

Er det bare romantikere og noen bakstreverske anarkister som i tillegg er opptatt av ulike konspirasjonsteorier som roper varsko? Og hva er alternativene? Scott behandler i den forbindelse kryptopenger (som Bitcoin), en form for betalingsmiddel og investering mange ser som en måte å frigjøre seg fra statens og bankenes pengemonopol. Han avviser at kryptopenger i sin nåværende form er løsningen, ganske enkelt fordi Bitcoin og liknende ikke egentlig er penger. En BTC (Bitcoin) kan byttes i en annen vare og har en pris, men må alltid bruke en annen valuta som referanse, med andre ord en elektronisk form for god, gammeldags bytteøkonomi. En annen utfordring er den enorme datakapasiteten og dermed energibruken som går med i produksjon av kryptopenger.

Brett Scott konkluderer med at derfor bør man kjempe for opprettholdelsen av kontante penger som betalingsmiddel, beskyttet av en stat og en sentralbank som ikke er styrt av privatkapitalistiske interesser. Og han avslutter filosofisk med å hevde at vi kan og bør akseptere den innebygde langsomheten som ligger i bruken av ekte, fysiske penger, noe han sammenligner med en form for meditativ praksis i en verden der alt skal gå stadig raskere.

”
Vi liker å tro at elektroniske betalingssystemer er tryggere enn kontanter, og at samfunnet gjennom dette er bedre rustet til å bekjempe økonomisk kriminalitet. Men allerede i 2014 viste en undersøkelse at cyber-kriminalitet tappet økonomien for mer enn 450 milliarder dollar i året.

Brett Scott
Cloudmoney, Cash, Cards, Crypto and the War for our Wallets
Penguin Random House UK
ISBN 9781847925879

Arbeidet må ikke bli en pause fra livet!

✍ ARNE ØGAARD

I fremtiden må jobb og liv bli en enhet. Ikke slik at vi tar med oss arbeidsoppgavene i senga, men våre verdier og det som gir livet mening må gjennomsyre både arbeid og fritid. Dette er hovedbudskapet til leder og filosof Morten Albæk.

I utgangspunktet er jeg skeptisk til bøker om ledelsesfilosofi som utgis av Hegnar media, men danske Morten Albæk overrasket meg positivt. Det sies så mye om hvordan livene våre skal være, vi skal bli rike, lykkelige, gjøre karriere og bedrive selvutvikling, men ifølge Albæk er det bare en ting som teller, og det er at livet og arbeidet vårt er meningsfullt. Albæk har hatt lederstillinger i bank og vindkraftindustrien, han har vært assisterende professor i læring, utdanning og filosofi, og han leder i dag rådgivningsvirksomheten Voluntas.

Innledningsvis peker han på at vi i Vesten aldri har vært så stresset, medisinerter, ensomme, redde og deprimerte som akkurat nå. Antall selvmord blant menn er økende. Dette skjer til tross for vår materielle velstand og våre utallige hjelpemidler på alle områder. Han minner også om at vi er for lite bevisst forskjellen på begrepene tilfredshet, lykke og mening. Tilfreds blir vi når vi får vår lønn og kanskje et ekstra lønnstillegg eller andre materielle goder. Moderne lykke er en forsterket følelse som er ekstraordinær og derfor ikke kan være kontinuerlig. Men hverken tilfredshet eller lykke kan gi oss den indre styrken

”

Det sies så mye om hvordan livene våre skal være, vi skal bli rike, lykkelige, gjøre karriere og ha selvutvikling, men ifølge Albæk er det bare en ting som teller, og det er at livet og arbeidet vårt er meningsfullt.

som kreves for å mestre de utfordringene vi vil møte på enhver arbeidsplass. Derfor er det så mange mennesker som har «det vondt i livet fordi de har det vondt på jobben». De som opplever at arbeidet har en virkelig mening, har lettere tilgang på de kreftene som skal til for å klare utfordringene. Det er ikke så lett å forklare hva mening er, det krever en dypere menneskeforståelse. Men Albæks observasjoner og refleksjoner kan hjelpe oss et stykke på vei. Mening oppstår når det vi arbeider med samsvarer med noe vesentlig i vårt indre. For å finne hva som er meningsfullt for hver og en av oss trenger vi selvinnsikt. Selvinnsikt skaper selv erkjennelse, som igjen skaper egenverd og til slutt selvrespekt. Dette kaller Albæk for selvrespektens stige, og denne er grunnlaget for det han kaller det eksistensielle immunforsvaret.

Han påminner om at ordet utdanning består av delene «ut» og «dannelse», og anklager det moderne utdanningssystemet for å vektlegge «ut» i alt for stor grad. Studentene skal presses raskest mulig ut i arbeidslivet, men da blir det ikke tilstrekkelig rom for dannelse. Det vil si at de har for liten selvinnsikt til å finne et arbeid som de kan oppleve som meningsfullt. I dag er det mange som gjerne vil arbeide for virksomheter

som har en ideell målsetting, men det kan oppleves som minst like meningsfullt å dekke et grunnleggende behov i samfunnet som å arbeide i en klimaorganisasjon som får liten innvirkning på den konkrete utviklingen. Det interessante er at vi er forskjellige, og at hver og en må finne det som er meningsfullt for seg.

I en bedrift er det viktig at ledelsen bidrar til å bevisstgjøre det meningsfulle virksomheten bidrar til og tilrettelegger for at den enkelte medarbeideren kan oppleve mening. Albæk kritiserer den tradisjonelle medarbeidersamtalen, og mener at den bør erstattes av en mer åpen samtale om hva som er arbeidets dypere mening.

Boken er godt skrevet og lett å lese, og for enhver ansatt og enhver leder er det mange gode innspill til meningsfull refleksjon. Forfatteren oppfordrer oss også til å innlede enhver samtale med spørsmålet om hva som er et godt liv. ♦

Morten Albæk
Ett liv. Hvordan vi glemte å leve et meningsfullt liv
Hegnar Media 2021

Alt kan skje!

✍ ARNE ØGAARD

Vi har våknet til en ny virkelighet. Etter å ha opplevd koronanedstengninger, flystreik, krig i et land nær oss og sterkt stigende priser på mat, elektrisitet og drivstoff, vet vi at vi lever i en verden hvor det brått kan skje drastiske endringer. For mennesker i en del andre land er det dette det vante, men for oss er det nytt. Det krever stor omstillingsevne, og vi er dårlig trent.

Det er ikke usannsynlig at vi må dyrke mer av vår egen mat, og at vi må klare flere praktiske gjøremål. De livsnødvendige oppgavene kan ikke løses på en datamaskin. Dagens unge har bare i liten grad fått prøve seg på praktiske oppgaver i hjem og skole, og de er dermed dårligere forberedt både på å se og på å kunne gripe de mulighetene som måtte dukke opp.

Et grunnleggende spørsmål i en uforutsett situasjon er om vi først og fremst vil tenke på oss selv, eller om vi er i stand til å samarbeide og ta vare på hverandre. Det kan oppleves som mest nærliggende å sørge for seg selv, men det eneste holdbare på sikt vil være at vi i større grad blir i stand til å samarbeide og dele. Spesielt viktig er det at de som har mye, kan fordele til de som har lite. Noen anser dette som en oppgave for staten. Det er viktig at lovgivingen sikrer at alles rettigheter til et verdig liv blir oppfylt. Men vi ser at allerede i dag har politikerne vansker med å oppfylle en slik målsetting. De rike blir fortsatt rikere. Her i Norge er det en nå økt omsetting av boliger til over 15 millioner, men samtidig er det et voksende antall mennesker i køene hos dem som deler ut gratis mat. Fra tidligere kriser i ulike land vet vi at det kan være krevende for dem som har mye å gå ned i materiell levestandard.

Hvordan vi vil møte en presset situasjon i en ukjent fremtid vil avhenge av både kreativitet, menneskesyn og virkelighetsoppfatning. I hvilken grad vi vil bli i stand til å samarbeide og hjelpe hverandre vil avhenge av om vi virkelig innser at alle menneskers liv har lik verdi. De færreste vil vel i dag si at noen mennesker er mindreverdige, men i praksis ser det ut til at vi i den rike verden lever godt med at mange befinner seg i nød og elendighet. Et viktig spørsmål blir derfor hvordan vi kan utvikle vår indre nestekjærlighet slik at likeverd blir mer enn en frase.

Den utbredte teorien om at vi og livet rundt oss har oppstått gjennom en uendelig serie tilfeldigheter gir ikke mye inspirasjon til medmenneskelighet. Men innerst i de fleste mennesker ligger det en mer eller mindre vag følelse av at vi selv har verdi og at det kan være en dypere mening med våre liv. Det er en av grunnene til at vi ikke gjerne tar livet av andre mennesker og at vi blir sterkt opprørt når mennesker rundt oss blir drept. I vårt samfunn er det vanskelig å finne bilder og begreper som kan forklare denne følelsen. Men i den grad vi klarer å bevisstgjøre og utdype den, vil vi ha et styrket grunnlag for deling og samarbeid.

Moderne vitenskap og det som fortsatt finnes av religion kan i liten grad gi oss sikker hjelp i denne prosessen. Vi må derfor søke mer, lytte mer på de som opplever at de har noe å dele og ta oss tid til de frie samtalene, som kan utvide vår virkelighetsoppfatning. Uten et perspektiv som strekker seg ut over det rent materielle tror jeg det kan bli vanskelig å møte alle forandringene som kan dukke opp. Men samtidig må vi øve vår handlingsdyktighet i den materielle verden.

Tips til foreninger og bedrifter!

I 2021 fikk Cultura Bank på plass direkte bankintegrasjon, som gjør det enkelt for bedrifter og foreninger å bruke oss. Mange potensielle Culturakunder vet ikke dette. Vi er takknemlige for hjelp til å gjøre det kjent. Så hvis du er medlem av en forening eller jobber i en bedrift som du synes burde bruke Cultura Bank, gi dem gjerne et tips!

Vi kan tilby direkte bankintegrasjon, foreløpig for:

- Visma.net Autopay (Visma eAccounting, Visma Business, Visma Enterprise, Visma Financials og Visma Global)
- Tripletex
- PowerOfficeGO
- ZData (UniMicro/UniEconomy, Sumango, InfoEasy og flere)

Hilsen kundeavdelingen i Cultura Bank – telefon 22 99 51 99 eller e-post cultura@cultura.no

Bærekraftige bærenett

Nå har vi fått ny forsyning av Cultura-bærenett, som er laget av økologisk fair-trade bomull og dekorert med tegning av en løvetannplante. Nettet kan vaskes og brukes igjen og igjen.

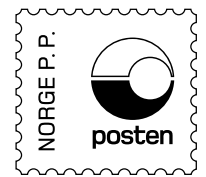
Den første logoen til Cultura Bank var en løvetannfnokk, som et symbol på hvordan Cultura-ideen sprer seg og slår rot på stadig nye steder. Ved å bruke bærenettet vårt hjelper du oss med å spre Cultura-navnet videre til nye mennesker, samtidig som gjenbruksnett sparer miljøet.

Velkommen innom kontoret vårt i Holbergs gate 1 og få med deg et gratis bærenett.

Hilsen Cultura Bank

RETURADRESSE
Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo

Å la regnskogen stå er kanskje det beste og i hvertfall det enkleste klimatiltaket vi har i dag.

Visste du at mellom 11-15 % av alle utslipp av klimagassen CO₂ kommer fra ødeleggelse av skog? Til sammenlikning er utslipp fra alle verdens biler 4%!

Skal vi løse klimakrisen er det helt kritisk at vi lar regnskogen stå.

Vær med og hjelp jorden vår til å bli frisk igjen. Bli Regnskogvokter i dag.

Sammen skal vi klare å redde regnskogen!

Les mer www.regnskog.no/la-staa

Regnskogfondet

LA STÅ!

